

Īpašais ziņojums

Eiropas statistika: potenciāls vēl vairāk uzlabot kvalitāti

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–X
Ievads	01–11
Zināšanas ir spēks: oficiālās statistikas nozīme	01–03
Eiropas statistikas sagatavošanas tiesiskais regulējums	04–07
Eiropas Statistikas sistēmas pārvaldība	08–11
Revīzijas tvērums un pieeja	12–20
Apsvērumi	21–89
Stratēģija un programmas attaisnoja cerības, taču netika pievērsta pietiekama uzmanība inovācijai un ne visu lietotāju vajadzības tika apmierinātas	21–34
Stratēģiskie plāni un programmas lielā mērā attaisnoja iestāžu cerības, bet ar tiem nevarēja pietiekami izmērīt progresu	22–23
Lietotāju vajadzības nav pietiekami apmierinātas, un joprojām trūkst datu	24–29
ES statistikas finansējuma avoti nav piemēroti, un inovatīviem projektiem nav piešķirta pietiekami augsta prioritāte	30–34
<i>Eurostat</i> sniedz valstu statistikas sistēmām pienācīgu atbalstu, bet joprojām pastāv nepilnības statistikas novērtēšanā un izplatīšanā	35–69
<i>Eurostat</i> sniedz valstu statistikas sistēmām pienācīgu atbalstu	38–39
Dalībvalstu kvalitātes ziņojumi nav pilnībā saskaņoti un dokumentēti	40–43
<i>Eurostat</i> kvalitātes novērtējums pilnībā nenodrošināja datu uzticamību	44–56
Ziņojumos Parlamentam un Padomei trūkst saskaņotas informācijas un uzraudzības rādītāju	57–58
Izplatīšanas procedūras nav pietiekami saskaņotas	59–63
Piekluve pirms publicēšanas var mazināt vienlīdzību un izraisīt informācijas noplūdi	64–69
Nav pilnībā izmantots profesionālizvērtēšanas potenciāls panākt uzlabojumus	70–89

Komisija ir guvusi labus panākumus, ieviešot lielāko daļu profesionālizvērtēšanas ieteikumu	71–75
<i>Eurostat</i> novērtējums par to, kā dalībvalstis īsteno profesionālizvērtēšanā ieteiktās uzlabošanas darbības, lielā mērā balstās uz statistikas iestāžu savstarpēju uzticēšanos	76–82
Profesionālizvērtēšanas struktūra laika gaitā ir uzlabojusies, bet joprojām pastāv būtiski trūkumi	83–89
Secinājumi un ieteikumi	90–103

Pielikumi

- I pielikums. Oficiālā statistika Covid-19 krīzes kontekstā
- II pielikums. Atlasītās statistikas darbības
- III pielikums. Starptautisko statistikas pamatnostādņu, ieteikumu un paraugprakses piemēri
- IV pielikums. Revīzijas izlasē iekļautie projekti
- V pielikums. Alternatīvu līdzekļu apzināšana nolūkā iegūt savlaicīgākus datus par Covid-19 izraisītajiem nāves gadījumiem
- VI pielikums. *ESGAB* ieteikumi, 2014. un 2021. gads
- VII pielikums. Valsts statistikas iestāžu uzlabošanas darbību kopsavilkums – situācija 2019. gada 31. decembrī
- VIII pielikums. Valstu statistikas sistēmu aptvērums profesionālizvērtēšanas trešajā kārtā

Saīsinājumi

Glosārijs

Komisijas atbildes

Laika grafiks

Revīzijas darba grupa

Kopsavilkums

I Oficiālā statistika ir sabiedriska labums, kura mērķis ir aprakstīt ekonomiskās, demogrāfiskās, sociālās un vides parādības. Tā ir būtiska, lai politiķi un uzņēmumu vadītāji, kā arī privātpersonas un mājsaimniecības varētu pieņemt uz pierādījumiem balstītus lēmumus. Eiropas Savienībai statistika ir nepieciešama visās jomās, sākot no ES politikas izstrādes, īstenošanas, uzraudzības un novērtēšanas līdz ES līdzekļu vākšanai un piešķiršanai, un izšķiroša nozīme ir augstai datu kvalitātei. Statistika tiek veidota, izmantojot šādus kritērijus: atbilstība, precizitāte, salīdzināmība un saskaņotība, savlaicīgums un punktualitāte, kā arī pieejamība un skaidrība.

II 2012. gadā mēs publicējām īpašo ziņojumu par Eiropas statistikas kvalitāti. Veicot pēcpārbaudi 2016. gadā mēs konstatējām, ka daži apstiprinātie uzlabojumi nebija pilnībā ieviesti. Šā iemesla dēļ, kā arī neseno Eiropas statistikas tendenču dēļ mēs nolēmām veikt jaunu revīziju par šo pašu tematu. Revīziju veicam, lai mūsu konstatējumi un ieteikumi sekmētu *Eurostat* kvalitātes pārvaldības procesu efektivitāti un tādējādi palīdzētu palielināt Eiropas statistikas ticamību.

III Mēs vērtējam, vai Komisija efektīvi nodrošina augstas kvalitātes Eiropas statistiku. Lai atbildētu uz šo jautājumu, mēs pārbaudījām, vai Komisijai ir visaptveroša stratēģija un efektīvas programmas (2013.–2020. gada periodā piešķirti 489 miljoni EUR) statistikas sagatavošanai. Mēs arī vērtējam, vai *Eurostat* sniedz pienācīgu atbalstu, ir ieviesis stabilu datu kvalitātes novērtēšanas praksi un nodrošina, ka visiem lietotājiem ir pārredzama un vienlīdzīga piekļuve. Šajā nolūkā mēs atlasījām statistikas darbības trīs tematiskajās jomās (darbaspēks, uzņēmumi un veselība) un pārbaudījām, vai *Eurostat* novērtēšanas darbs nodrošināja 2017.–2020. gadā vāktu datu kvalitāti. Visbeidzot, mēs pārbaudījām, vai ir pilnībā izmantotas profesionālizvērtēšanas iespējas nolūkā nodrošināt Eiropas statistikas kvalitāti.

IV Mūsu vispārējais secinājums ir tāds, ka Komisija sniedz politikas veidotājiem, uzņēmumiem un iedzīvotājiem statistikas datus, kas kopumā ir pietiekami kvalitatīvi. Tomēr dažas nepilnības vēl ir jānovērš.

V *Eurostat* statistikas stratēģijas atspoguļo secīgās programmās noteiktās prioritātes, bet neļauj izmērīt panākto progresu. Eiropas Statistikas padomdevēja komiteja – galvenā lietotāju pārstāvības struktūra – efektīvi nepārstāv visus lietotājus, piemēram, akademiķu un pētnieku kopīgo viedokli. Turklāt lietotāju vajadzības netiek pilnībā apmierinātas, jo revidētajās jomās ir datu iztrūkums.

VI Neraugoties uz palielināto finansējumu no Eiropas statistikas programmas, regulāra Eiropas statistikas sagatavošana joprojām ir daļēji atkarīga no citu Komisijas dienestu finansējuma. Daži no ES finansētajiem 13 projektiem, kurus analizējām, nesniedza pievienoto vērtību, ko dotu koncentrēšanās uz inovācijām, bet finansēja tikai obligātās darbības.

VII *Eurostat* atbalsts dalībvalstīm lielā mērā ir pienācīgs. Tomēr mūsu revidētajās jomās *Eurostat* pārbaudes pilnvaras ir ierobežotas. Mēs arī konstatējām, ka dalībvalstu nosūtītie kvalitātes ziņojumi nav saskaņoti starp statistikas procesiem un to ietvaros un nav vienlīdz detalizēti. Turklāt *Eurostat* neveic padziļinātus novērtējumus par visiem kvalitātes raksturlielumiem, piemēram, salīdzināmību un saskaņotību. Savlaicīgums ietekmē arī statistiku veselības un uzņēmējdarbības jomā, jo dažas datu kopas var iesniegt līdz pat 24 mēnešiem pēc atsaucē gada.

VIII *Eurostat* ir izstrādājis datu publicēšanas kalendāru, kurā trūkst informācijas par dažiem aspektiem. Birojam nav vispārējas pārskatīšanas politikas, tā tīmekļa vietnē nav pilnībā izklāstīti noteikumi par piekļuvi pirms publicēšanas, kā arī nav publicēts visaptverošs to lietotāju saraksts, kuriem ir privilēģēta piekļuve.

IX Lai gan Eiropas Statistikas sistēmas profesionālizvērtēšanas struktūra ir uzlabota, izvērtēšanas biežums un valsts statistikas sistēmu aptvērums joprojām nav piemērots, lai nodrošinātu pastāvīgus kvalitātes uzlabojumus. Turklāt Komisija un dalībvalstis tikai daļēji ir īstenojušas galvenos 2013.–2015. gada profesionālizvērtēšanas ieteikumus neatkarības un objektivitātes uzlabošanai.

X Pamatojoties uz veikto revīziju, mēs Komisijai sniedzam šādus ieteikumus:

- labāk apmierināt lietotāju vajadzības, padarot Eiropas Statistikas padomdevēju komiteju iekļaujošāku;
- tiekties palielināt Eiropas statistikas programmas finansiālo neatkarību un piešķirt prioritāti inovatīviem projektiem;
- uzlabot dalībvalstu kvalitātes ziņojumus un Eiropas statistikas kvalitātes novērtējumu;
- pārskatīt pašreizējo praksi attiecībā uz piekļuvi statistikas datiem pirms publicēšanas;
- izvērtēt Eiropas Statistikas pārvaldības konsultatīvās padomes pilnvaru stiprināšanas iespējamību.

Ievads

Zināšanas ir spēks: oficiālās statistikas nozīme

01 Oficiālā statistika ir “demokrātiskas sabiedrības neaizstājams informācijas sistēmas elements, kas palīdz valdībai, ekonomikai un sabiedrībai, darot pieejamus datus par ekonomisko, demogrāfisko, sociālo un vides situāciju”¹. Tā ir sabiedriskais labums, ko izstrādā, sagatavo un izplata valstu statistikas iestādes un starptautiskās organizācijas. Oficiālā Eiropas statistika aptver pašu ES, tās dalībvalstis un reģionus un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstis.

02 Augstas kvalitātes Eiropas statistika ir svarīga, lai palīdzētu politikas veidotājiem izstrādāt un uzraudzīt ekonomikas, demogrāfisko, sociālo un vides politiku, kas vērsta uz izaugsmi un ilgtspējīgu attīstību. Tai ir arī izšķiroša nozīme ES līdzekļu iekasēšanā un sadalē, un tā ir būtiska uzņēmumiem, pētniekiem un sabiedrībai kopumā. Covid-19 pandēmija ir parādījusi, ka ir steidzami vajadzīgi gandrīz reāllaika dati, ko sniedz ātras, elastīgas un koordinētākas statistikas sistēmas (sk. [1 pielikumu](#)).

03 Kvalitāte ir daudzdimensionāls jēdziens, bet tās īsāka definīcija ir “piemērota izmantošanai” vai “atbilst paredzētajam mērķim”. Eiropas statistikas kontekstā kvalitāti raksturo šādi kritēriji: atbilstība, precizitāte, salīdzināmība un saskaņotība, savlaicīgums un punktualitāte, kā arī pieejamība un skaidrība (sk. [1. tabulu](#)). Šie raksturlielumi ir savstarpēji saistīti, un cits citu var aizstāt.

¹ Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomikas un sociālo lietu padomes 2013. gada 24. jūlijā pieņemtā rezolūcija: “2013/21 - Fundamental Principles of Official Statistics”, 2013.

1. tabula. Kvalitātes kritēriji

Kvalitātes kritēriji	Apraksts
Atbilstība	Līmenis, kādā statistika atbilst lietotāju pašreizējām un iespējamām vajadzībām.
Precizitāte	Norāda uz aplēšu pietuvinājumu nezināmajām patiesajām vērtībām.
Salīdzināmība	Attiecas uz piemēroto statistikas jēdzienu, pārbaudes līdzekļu un procedūru atšķirību ietekmes izvērtēšanu, salīdzinot statistiku ģeogrāfiskos apgabalos, nozaru jomās vai laikposmā.
Saskaņotība	Norāda uz datu piemērotību to apvienošanai dažādos veidos un dažādiem nolūkiem, iegūstot ticamus rezultātus.
Savlaicīgums	Laika periods starp informācijas pieejamību un informācijā aprakstīto notikumu vai parādību.
Punktualitāte	Nobīde laikā no mērķa datuma (datuma, līdz kuram datiem jābūt iesniegtiem) līdz faktiskajam datu publicēšanas datumam.
Pieejamība un skaidrība	Norāda uz nosacījumiem un procedūrām, saskaņā ar kurām lietotāji var iegūt, izmantot un interpretēt datus.

Avots: ERP, pamatojoties uz Regulas (EK) Nr. 223/2009 12. pantu.

Eiropas statistikas sagatavošanas tiesiskais regulējums

04 ES tiesiskais regulējums laika gaitā ir mainījies, galvenokārt reaģējot uz ES iestāžu vajadzībām. Līgumā par Eiropas Savienības darbību² noteikts, ka “statistikas izveide atbilst taisnīguma, ticamības, objektivitātes, zinātniskās neatkarības, izmaksu lietderības un statistikas konfidencialitātes prasībām; tā nerada uzņēmējiem pārmērīgus apgrūtinājumus”.

05 Ar Regulu par Eiropas statistiku³ izveido Eiropas Statistikas sistēmu (ESS) kā partnerību starp Eurostat (Komisijas ģenerāldirektorāts un ES Statistikas birojs) un valstu statistikas iestādēm (VSI) un citām valsts iestādēm (CVI), kas katrā dalībvalstī ir atbildīgas par Eiropas statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu. Šajā partnerībā ietilpst arī EBTA valstu statistikas iestādes.

² LESD, 338. pants.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regula (EK) Nr. 223/2009 (OV L 87, 31.3.2009.), kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (ES) 2015/759.

06 Regulā sīkāk noteikts, kā jāorganizē ESS, izklāstīti partneru galvenie pienākumi un izveidota sistēma Eiropas statistikas izstrādei, sagatavošanai un izplatīšanai, pamatojoties uz kopējiem statistikas principiem. Tā arī nodrošina juridisko pamatu Eiropas statistikas programmu (ESP, turpmāk “programmas”) sagatavošanai, ar kurām nosaka Eiropas statistikas izstrādes, sagatavošanas un izplatīšanas galvenās jomas un mērķus uz daudzgadu finanšu shēmai atbilstošu laikposmu. No 489 miljonu EUR kopsummas iepriekšējā programmā (2013.–2020. g.) ESS valstīm tika piešķirtas dotācijas 193 miljonu EUR apmērā (ar papildu 181 miljonu EUR, ko piešķīra kā citu ģenerāldirektorātu (ĢD) pastarpināti deleģētos kredītus). Pašreizējā programmā (2021.–2027. g.) plānotie izdevumi ir 552 miljoni EUR⁴, tostarp 74 miljoni EUR saistību apropriācijās 2021. gadam⁵. Komisija pašlaik apsver iespēju pārskatīt regulu, lai galveno uzmanību vērstu uz jauniem datu avotiem, tehnoloģijām un atziņām, datu kopīgošanu un statistiski pierādāmiem datiem krīzes gadījumā.

07 Regulā izklāstītie statistikas principi ir detalizētāk izstrādāti Eiropas Statistikas prakses kodeksā, kura mērķis ir nodrošināt sabiedrības uzticību Eiropas statistikai⁶. Prakses kodeksu pēdējoreiz pārskatīja 2017. gadā (sk. [1. attēlu](#)).

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/690 (2021. gada 28. aprīlis), 4.2. pants.

⁵ Apstiprinātā 2021. gada budžeta 03 02 05. pants “Augstas kvalitātes statistikas informācijas par Eiropu sagatavošana un izplatīšana”, pieejams vietnē <http://data.europa.eu/eli/budget/2021/1/oj>.

⁶ Regula (EK) Nr. 223/2009, 11. pants.

1. attēls. Eiropas Statistikas prakses kodeksa principi

EIROPAS STATISTIKAS SISTĒMAS KODEKSS

KAS?

Institucionāla vide

1. Profesionālā neatkarība
- 1.bis Koordinācija un sadarbība
2. Pilnvaras attiecībā uz datu vākšanu un piekļuvi datiem
3. Resursu pietiekamība
4. Apņemšanās nodrošināt kvalitāti
5. Statistikas konfidencialitāte un datu aizsardzība
6. Neitralitāte un objektivitāte

KĀ?

Statistikas procesi

7. Pareiza metodika
8. Piemērotas statistikas procedūras
9. Samērīgs slogs respondentiem
10. Izmaksu lietderība

KO?

Statistikas rezultāti/produkti

11. Atbilstība
12. Precizitāte un ticamība
13. Savlaicīgums un punktualitāte
14. Saskaņotība un salīdzināmība
15. Pieejamība un skaidrība

Avots: ERP, pamatojoties uz 2017. gada Eiropas Statistikas prakses kodeksu.

Eiropas Statistikas sistēmas pārvaldība

08 Atbildība par to datu vākšanu, kas vajadzīgi publiski pieejamas Eiropas statistikas izveidei (ko veic ES un dalībvalstis), ir saistīta ar divām statistikas sistēmām ar dažādiem tiesiskajiem regulējumiem, kas atspoguļo atšķirīgas pārvaldības struktūras. Tās ir: Eiropas Statistikas sistēma (ESS)⁷ un Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS)⁸.

09 ESS darbu virza Eiropas Statistikas sistēmas komiteja, kuru vada *Eurostat* un kuras sastāvā ir attiecīgo valstu statistikas iestāžu pārstāvji. Komiteja nodrošina ESS profesionālu virsvadību attiecībā uz statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu. Tā atbild arī par Eiropas Statistikas prakses kodeksu.

10 *Eurostat* darbojas kā ES statistikas iestāde. Ciešā sadarbībā ar valstu statistikas iestādēm tam ir jāvirza statistikas saskaņošana. Tā pamatfunkcija ir apstrādāt un publicēt salīdzināmu statistikas informāciju Eiropas līmenī, izvērtējot dalībvalstu iesniegto datu kvalitāti.

⁷ Kā aprakstīts Regulas (EK) Nr. 223/2009 4. pantā.

⁸ ECBS statistikas funkciju nosaka ECBS un ECB Statūtu 5. pants.

11 ESS palīdz Eiropas Statistikas padomdevēja komiteja⁹ (turpmāk “Padomdevēja komiteja”), un tās darbību saistībā ar Eiropas Statistikas prakses kodeksa īstenošanu pārrauga Eiropas Statistikas pārvaldības konsultatīvā padome (ESGAB)¹⁰, kas ir neatkarīgu statistikas ekspertu struktūra (sk. [2. attēlu](#)).

2. attēls. ESS pārvaldības struktūra

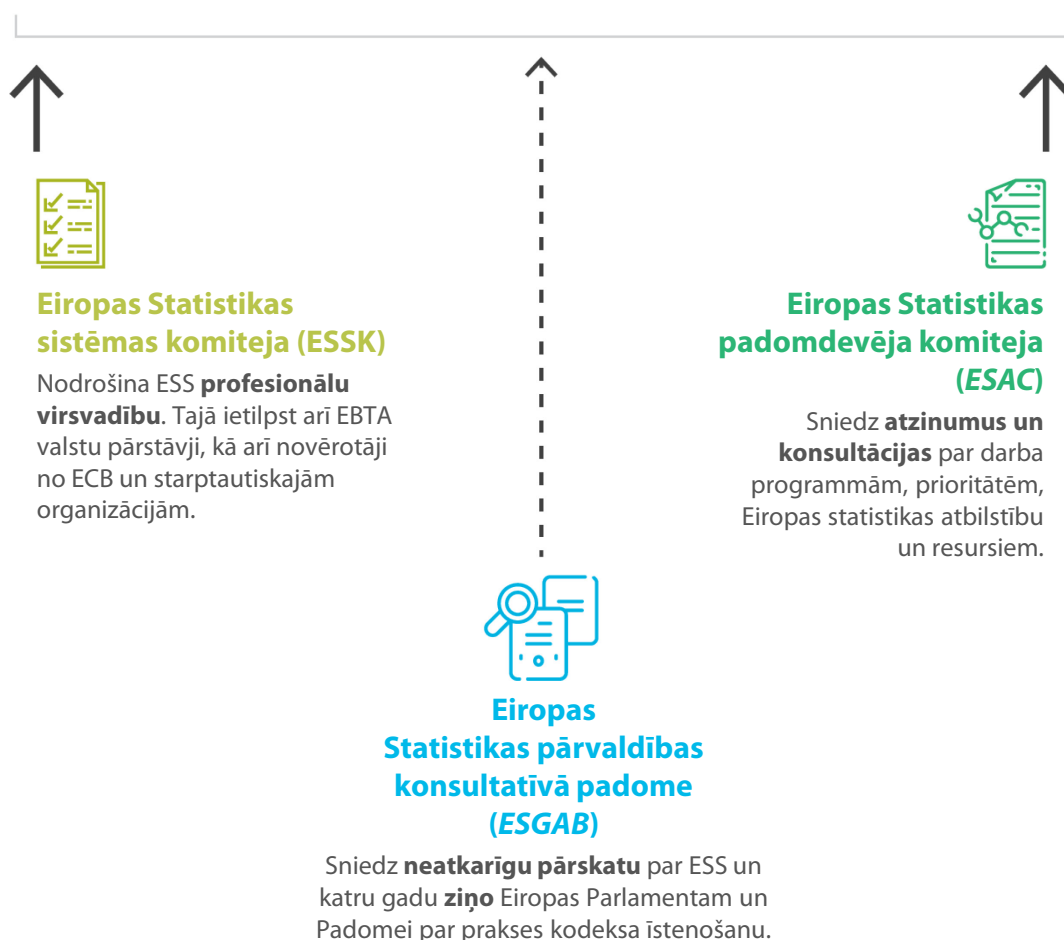

Eiropas Statistikas sistēma (ESS)

Valsts statistikas iestādes —→ Eurostat

Valsts statistikas iestādes (VSI) un citas valsts iestādes vāc un apkopo valsts datus.

Eurostat apstrādā saņemtos datus un izplata Eiropas oficiālo statistiku.

Avots: ERP.

⁹ Izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 234/2008/EK.

¹⁰ Izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 235/2008/EK.

Revīzijas tvērums un pieeja

12 Šīs revīzijas galvenais mērķis bija izvērtēt, vai Komisija efektīvi nodrošina augstas kvalitātes Eiropas statistiku. Šajā dokumentā mēs atsaucamies uz *Eurostat*, ziņojot par jomām, par kurām tas kā ES Statistikas birojs ir pilnībā atbildīgs.

13 Lai atbildētu uz revīzijas jautājumu, mēs vērtējām, vai:

- Komisija ir ieviesusi visaptverošu stratēģiju un efektīvas programmas augstas kvalitātes statistikas izveidei;
- *Eurostat* sniedz pienācīgu atbalstu, ir ieviesis stabilu saņemto datu kvalitātes novērtēšanas praksi un, izplatot Eiropas statistiku, nodrošina, ka visiem lietotājiem ir pārredzama un vienlīdzīga piekļuve;
- ir pilnībā izmantotas profesionālizvērtēšanas iespējas, lai nodrošinātu un vēl vairāk uzlabotu statistikas kvalitāti.

14 2012. gadā mēs publicējām īpašo ziņojumu par Eiropas statistikas kvalitāti¹¹. Veicot pēcpārbaudi 2016. gadā mēs konstatējām, ka daži ieteikumi joprojām nebija pilnībā ieviesti. Šā iemesla dēļ, kā arī neseno Eiropas statistikas tendenču dēļ mēs nolēmām veikt jaunu revīziju par šo pašu tematu. Tāpēc mēs pārbaudījām laikposmā no 2013. gada janvāra līdz 2021. gada decembrim panākto progresu. Revīziju veicam, lai mūsu konstatējumi un ieteikumi sekmētu *Eurostat* kvalitātes pārvaldības procesu efektivitāti un tādējādi palīdzētu uzlabot Eiropas statistikas kvalitāti.

15 Mēs atlasījām trīs tematiskās jomas (darbaspēks, uzņēmumi un veselība) un pārbaudījām, vai *Eurostat* novērtēšanas darbs nodrošināja augstas kvalitātes statistiku, un galveno uzmanību vēršām uz datu vākšanu 2017.–2020. gada periodā saskaņā ar Regulā (EK) Nr. 223/2009 noteiktajiem kvalitātes kritērijiem. Galvenokārt analizējām šādas statistikas darbības (sk. [II pielikumu](#)):

- darbaspēka apsekojums (DSA);
- uzņēmējdarbības strukturālā statistika;

¹¹ ERP īpašais ziņojums 12/2012 “Vai Komisija un *Eurostat* ir uzlabojuši precīzas un ticamas Eiropas statistikas izstrādes procesu?”.

- o veselības joma, ko veido “veselības izdevumi”, “ar izdevumiem nesaistīti veselības dati” un “nāves cēloņi”.

16 Mēs pārbaudījām visus kvalitātes raksturlielumus (sk. **03.** punktu) izlasē iekļautajās dalībvalstīs (Horvātijā, Itālijā, Kiprā, Lietuvā un Somijā). Attiecībā uz savlaicīgumu, punktualitāti un pilnīgumu mēs aptvērām visas ES dalībvalstis, jo dokumentācija bija viegli pieejama. Mēs izveidojām izlasi, izmantojot sešus kritērijus, kas nodrošina atbilstību, būtiskumu, plašu ģeogrāfisko tvērumu un labu dažādu statistikas sistēmu kombināciju, t. i., pamatojoties uz apsekojumiem vai administratīviem datiem.

17 Revīzijas darbā aptvērām arī citu Komisijas dienestu (Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības jeb EMPL ĢD, Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU jeb GROW ĢD, Veselības un pārtikas nekaitīguma jeb SANTE ĢD) un ESGAB un Padomdevējas komitejas ieguldījumu Eiropas statistikas sagatavošanā. Mēs nepārbaudījām nedz dalībvalstu nosūtīto datu kvalitāti, nedz ECBS sagatavoto Eiropas statistiku, nedz arī jaunu datu avotu izmantošanu.

18 Mūsu darba pamatā bija kritēriji no dažādiem avotiem, piemēram, saskaņoti oficiālās statistikas principi, attiecīgās īstenošanas pamatnostādnes un starptautiskā paraugprakse (sk. **III pielikumu**).

19 Mēs pārbaudījām ne tikai datus un statistiku, bet arī attiecīgos tiesību aktus, starptautiskās pamatnostādnes un ieteikumus, kā arī Komisijas un atlasīto dalībvalstu iesniegtos dokumentus, tostarp to atbildes uz detalizētām anketām par visu revīzijas tvērumu. Mēs pārbaudījām tādu 13 dotāciju izlasi, kuras attiecas uz trim tematiskajām jomām (sk. **IV pielikumu**) un kuras pārvalda Eurostat 2013.–2020. gada programmas ietvaros. Šīs dotācijas ir saistītas ar projektiem, ko īsteno valsts statistikas iestāde vai cita valsts iestāde mūsu atlasītajās piecās dalībvalstīs.

20 Mēs intervējām darbiniekus no Komisijas, Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra, valstu statistikas iestādēm un citām valsts iestādēm šajās piecās dalībvalstīs, kā arī no trim starptautiskām organizācijām (SDO, ESAO un PVO). Mēs arī novērojām ESS komitejas sanāksmes un intervējām pašreizējos un bijušos ESS pārvaldības struktūru (ESGAB un Padomdevējas komitejas), EBTA Statistikas biroja, Eiropas valstu statistikas biedrību federācijas, Karaliskās statistikas biedrības pārstāvjus, kā arī darbaspēka, uzņēmējdarbības un veselības statistikas ekspertus. Covid-19 dēļ visas intervijas rīkojām tikai videokonferences veidā.

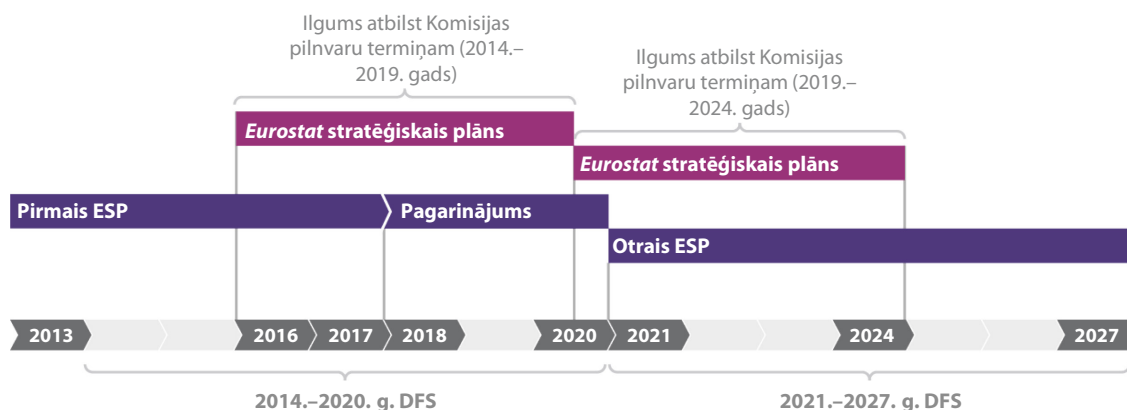
Apsvērumi

Stratēģija un programmas attaisnoja cerības, taču netika pievērsta pietiekama uzmanība inovācijai un ne visu lietotāju vajadzības tika apmierinātas

21 Komisija galvenokārt īsteno savas stratēģiskās prioritātes, izmantojot secīgas programmas, kas jāizstrādā tā, lai reaģētu uz Eiropas statistikas lietotāju vajadzībām, un nepieciešamības gadījumā jāpārskata, lai ņemtu vērā jebkādas neparedzētas izmaiņas (sk. [3. attēlu](#)). Turpmākajās iedaļās mēs apskatām, vai:

- a) Komisijas statistikas programmas un *Eurostat* stratēģiskie plāni ir labi izstrādāti, visaptveroši un tiek efektīvi uzraudzīti;
- b) programmas atbilst lietotāju vajadzībām;
- c) programmas nodrošina ieguldīto līdzekļu atdevi, piešķirot dotācijas valstu statistikas sistēmām.

3. attēls. Daudz gadu finanšu plānošana, programmas un *Eurostat* stratēģijas

Avots: ERP.

Stratēģiskie plāni un programmas lielā mērā attaisnoja iestāžu cerības, bet ar tiem nevarēja pietiekami izmērīt progresu

22 Mēs pārbaudījām 2013.–2020. gada programmu un *Eurostat* stratēģiskos plānus 2016.–2020. gadam un 2020.–2024. gadam, statistikas gada darba programmas kopš 2013. gada un programmu uzraudzības un novērtēšanas dokumentāciju. Mēs pārbaudījām arī pašreizējo programmu 2021.–2027. gada ES Vienotās tirgus programma ietvaros, mehānismu, ko izmanto, lai noteiktu prioritātes 2013.–2020. gadam, un ESS 2019. gadā notikušo sarunu saturu šo prioritāšu grozīšanai 2021.–2027. gada periodam.

23 Mēs konstatējām, ka 2013.–2020. gada programma lielā mērā bija izstrādāta tā, lai atbilstu Eiropas statistikas iestāžu lietotāju vēlmēm un vajadzībām, un ietvēra uzraudzības sistēmu. Tomēr vēlāk Komisija uzskatīja, ka daži no galvenajiem snieguma rādītājiem (GSR), kas sākotnēji tika izmantoti, lai novērtētu programmas efektivitāti, nebija saistīti ar programmas mērķiem vai nespēja parādīt ES finansējuma ietekmi. Šie GSR tika aizstāti ar citiem (sk. [4. attēlu](#)). Šī aizstāšana un lietotāju apmierinātības apsekojuma metodoloģijas izmaiņas neļāva izmērīt visā astoņu gadu periodā panākto progresu.

4. attēls. Eurostat galveno snieguma rādītāju izmaiņas 2013.–2020. gada programmā

GSR	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
To datu izgūšanu skaits, ko ārējie lietotāji veikuši no Eurostat publiskajām datubāzēm (EuroBase un Comext), izmantojot Eurostat tīmekļa vietni	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Statistikas tvērums (izteikts kā rādītāju, apakšrādītāju un visu to sadalījumu skaits)					✓	✓	✓
Eurostat ietekme internetā: a) pieminējumu skaits, b) negatīvo viedokļu procentuālā daļa					✓	✓	✓
To lietotāju īpatsvars, kuri Eiropas statistikas vispārējo kvalitāti novērtē kā "ļoti labu" vai "labu"	✓	✓	✓	✓			
Eurostat sniegtās statistikas apakškopas savlaicīgums, ko novērtē kā dienu skaitu starp statistikas atsaucē perioda pēdējo dienu un attiecīgā ziņu izlaiduma publicēšanas dienu					✓	✓	✓
To lietotāju īpatsvars, kuri Eiropas statistikas savlaicīgumu novērtē kā "ļoti labu" vai "labu" savām vajadzībām	✓	✓	✓	✓			
Statistikas izlases punktualitāte – vidējais statistikas iepriekšējās sagatavošanas (pozitīva) vai kavēšanās (negatīva) dienu skaits salīdzinājumā ar juridiski saistošo mērķi: PEEI un ES ārējā tirdzniecība	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
To lietotāju īpatsvars, kuri Eiropas statistikas salīdzināmību starp reģioniem un valstīm novērtē kā "ļoti labu" vai "labu"	✓	✓	✓	✓			
To laikrindu procentuālā daļa, kas aptver 10 vai vairāk gadus pēc kārtas					✓	✓	✓
Statistikas izlases laikrindu garums: euro rādītāju aktīvās rindas	✓	✓	✓	✓			

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

Lietotāju vajadzības nav pietiekami apmierinātas, un joprojām trūkst datu

24 Lai nodrošinātu statistikas **atbilstību**, tā ir jāizveido, pirmkārt un galvenokārt, ņemot vērā lietotāju vajadzības. Statistikas sagatavošana nav pašmērķis – šiem datiem jābūt noderīgiem tiem, kuri tos izmanto, lai uzlabotu rīcībpolitiku un rezultātus. Paturot prātā šo mērķi, Eurostat būtu jākonsultējas ar visām lietotāju kategorijām nolūkā noteikt vajadzības, kas jārisina stratēģiskajā plānošanā. Padomdevējai komitejai kā galvenajai lietotāju pārstāvības struktūrai būtu jāpalīdz, nodrošinot, ka programmas plānošanas procesā tiek ņemtas vērā viņu prasības, un veidojot attiecības ar valstu statistikas lietotāju padomēm¹² (sk. [5. attēlu](#)).

¹² Sk. 2008. gada 11. marta Lēmuma Nr. 234/2008/EK 1. un 3. pantu.

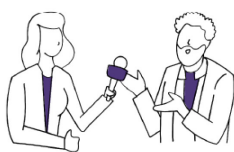
5. attēls. Eiropas statistikas lietotāji

Valdības un politikas veidotāji rīcībpolitikai, kura balstās uz pamatotiem datiem

Pētnieki un zinātnieki mikrodatu statistiskās analīzes veikšanai

Žurnālisti rakstiem, kuros atspoguļota realitāte

Uzņēmumi faktos balstītiem ieguldījumiem un lēmumiem

Iedzīvotāji, kas grib savu viedokli pamatot ar faktiem

Avots: ERP.

25 Eurostat apzina lietotāju vajadzības, izmantojot vairākus kanālus. Piemēram, tas rīko ikgadējas uzklaušanās, lai apspriestos ar citiem Komisijas dienestiem, reizi divos gados organizē lietotāju apmierinātības apsekojumu un veic neregulāras, mazāk reprezentatīvas konsultācijas par konkrētiem produktiem (piemēram, [Eiropas statistiskais infopanelis par atveseļošanu](#)).

26 Padomdevēja komiteja par prioritārām uzskata vajadzības, kas izriet no ES rīcībpolitikas un iniciatīvām. Turklāt Komisijas ieceltie 12 locekļi piedalās kā privātpersonas, nevis pārstāv zinātniskās asociācijas, universitātes un pētniecības institūtus, kuros tie strādā¹³, līdz ar to viņi faktiski nesniedz kolektīvu skatījumu. Nav iesaistīti citi galvenie lietotāji un ieinteresētās personas, piemēram, pilsoniskā sabiedrība, nevalstiskās organizācijas, kas pārstāv neaizsargātas un marginalizētas grupas, un starptautiskās organizācijas.

¹³ Sk. 2008. gada 11. marta Lēmuma Nr. 234/2008/EK 4. pantu.

27 Padomdevēja komiteja kopš tās izveides nav guvusi vērā ņemamus panākumus, veidojot attiecības ar valstu statistikas lietotājiem. Tikai 2021. gadā tā izveidoja pārskatu par 23 valstu statistikas lietotāju padomēm un izstrādāja plānus, kā stiprināt sadarbību ar tām. Turklāt revīzijas laikā mēs guvām pierādījumus tam, ka Itālijas lietotāju padomes darbība ir apturēta un Horvātijā vēl nedarbojas neviena šāda padome.

28 Revīzijā mēs konstatējām nepilnības ar izdevumiem nesaistītajos veselības datos un saslimstības statistikā. Statistika par ar izdevumiem nesaistītiem veselības datiem, piemēram, veselības aprūpes resursiem un darbībām, ir brīvprātīga, un datu kopas joprojām ir nepilnīgas, jo ne visas dalībvalstis iesniedz *Eurostat* visus saskaņotos datus. Ir paredzēts pieņemt īstenošanas regulas projektu, ar ko nosaka minimālo prasību sarakstu, un pirmā datu nosūtīšana ir plānota 2023. gadā. Paredzams, ka kvalitāte uzlabosies (tostarp pilnīgums), ja vien dažām dalībvalstīm netiks piešķirtas atkāpes. Saslimstības statistika tiek izstrādāta jau vairāk nekā 10 gadus, bet joprojām nav pabeigta.

29 Vēl viens būtisks trūkums, ko konstatējām, ir saistīts ar ES MVU definīciju, kuru *Eurostat* nepiemēro pareizi, jo dažās dalībvalstīs ir grūti iegūt visus finanšu datus. MVU klasifikācija Eiropas statistikā balstās tikai uz darbinieku skaitu (mazāk nekā 250 cilvēku) un neņem vērā finanšu kritērijus (gada apgrozījumu un kopējo bilanci).

ES statistikas finansējuma avoti nav piemēroti, un inovatīviem projektiem nav piešķirta pietiekami augsta prioritāte

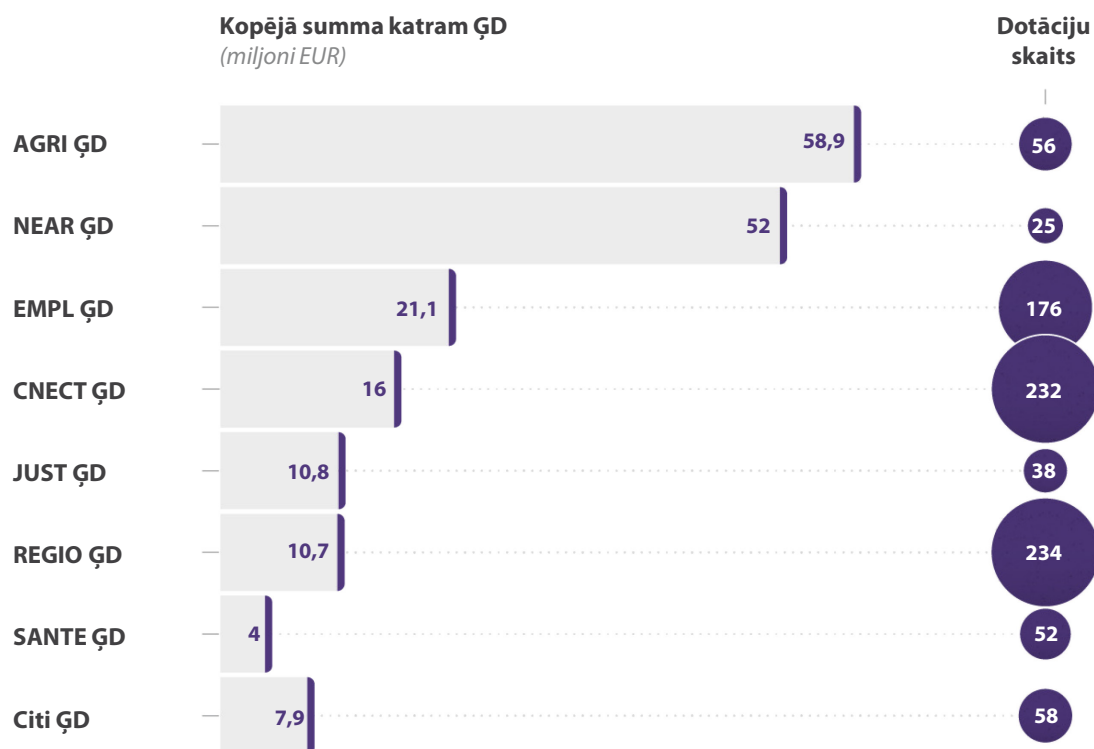
30 Komisijai jārisina galvenās lietotāju vajadzības un jāpapildina valstu finansējums, nodrošinot valsts statistikas sistēmām atbilstošus finanšu resursus, kā ieteikts starptautiskajās pamatnostādņēs (sk. [III pielikumu](#)). Programmas finansējumu piešķir, izmantojot gada darba programmas, kuras izstrādā un pieņem Komisija un ar kurām finansējumu sedz dotāciju, iepirkumu un citu nolīgumu veidā. Daudz gadu finanšu shēmā 2021.–2027. gadam šai programmai paredzēti 552 miljoni EUR – aptuveni 78,9 miljoni EUR gadā (par +29 % vairāk salīdzinājumā ar gada vidējo rādītāju 2013.–2020. gada periodā). ES ikgadējais ieguldījums ESS ir 2,4 % no kopējām aplēstajām oficiālās statistikas sagatavošanas izmaksām (saskaņā ar *Eurostat* veikto izmaksu novērtējuma apsekojumu 2020. gadā tie bija aptuveni trīs miljardi EUR¹⁴).

¹⁴ Eurostat, “*Support for the Final Evaluation of the European Statistical Programme 2013.–2020.*”, 2021. gada jūlijs, 43. lpp.

31 Dotācijas ir visplašāk izmantotais un vislabāk izveidotais līdzeklis, kā veicināt jaunas statistikas izstrādi, reaģējot uz konstatētajām iestāžu lietotāju vajadzībām. Tās ir atkarīgas no pieprasījuma un finansē aptuveni 70 % no projektu izmaksām, kas saistītas ar statistikas darbību izstrādi, piemēram, jaunu apsekojumu moduļu izveidi, datu vākšanu klātienē un intervijām pa telefonu.

32 Eurostat pārvalda arī dotācijas, ko finansē citi Komisijas dienesti (piemēram, EMPL ĢD un SANTE ĢD) ārpus programmas (sk. [6. attēlu](#)). Tāpat kā programmas ietvaros finansētās dotācijas, arī šo dotāciju mērķis ir veicināt statistikas izstrādi nolūkā apmierināt ģenerāldirektorātu īpašās vajadzības, lai gan dažkārt tās izmanto arī statistikas darbībām, kuras jau ir obligātas. Šajā saistībā 2012. gadā mēs sniedzām šādu ieteikumu: “Lai panāktu Eiropas Statistikas prakses kodeksa pilnīgu īstenošanu, Komisijai e) (...) pakāpeniski jāatsakās no statistikas izstrādei deleģēto darbības apropriāciju mehānisma”. Mēs uzskatām, ka pašreizējā kārtība, saskaņā ar kuru Eurostat ir finansiāli atkarīga no citiem ģenerāldirektorātiem, nav pilnībā saskaņota ar starptautiskajiem ieteikumiem un paraugpraksi attiecībā uz pienācīgu resursu nodrošināšanu un neveicina iestāžu neatkarību.

6. attēls. Statistikas dotācijas, ko piešķir citi ģenerāldirektorāti, bet pārvalda Eurostat (2013.–2020. gads)

NB! Citi ģenerāldirektorāti ir DEVCO ĢD, EAC ĢD, HOME ĢD un MOVE ĢD.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

33 Mēs konstatējam, ka ES dotācijas lielā mērā apmierina iestāžu vajadzības un no tām ievērojams skaits finansē obligātās statistikas darbības, dažos gadījumos sedzot valstu statistikas sistēmu regulārās personāla izmaksas. Tikai ar dažām dotācijām finansē inovatīvus projektus (piemēram, izmēģinājuma projektus par saslimstības statistiku), kuri rada ievērojamu pievienoto vērtību un kuri citādi netiktu finansēti valsts līmenī.

34 Finansētos projektus nepieciešams izvērtēt, lai pārbaudītu, vai tie sasniedz mērķus un sniedz ieguvumus, kas ir samērīgi ieguldītajiem resursiem. Lai gan individuālās dotācijas tika novērtētas, kopumā nebija pamatojuma rezultātu kvalitatīvajam novērtējumam, jo tas var ierobežot turpmāku pasākumu iespējas un mazināt rezultātu ilgtspēju.

Eurostat sniedz valstu statistikas sistēmām pienācīgu atbalstu, bet joprojām pastāv nepilnības statistikas novērtēšanā un izplatīšanā

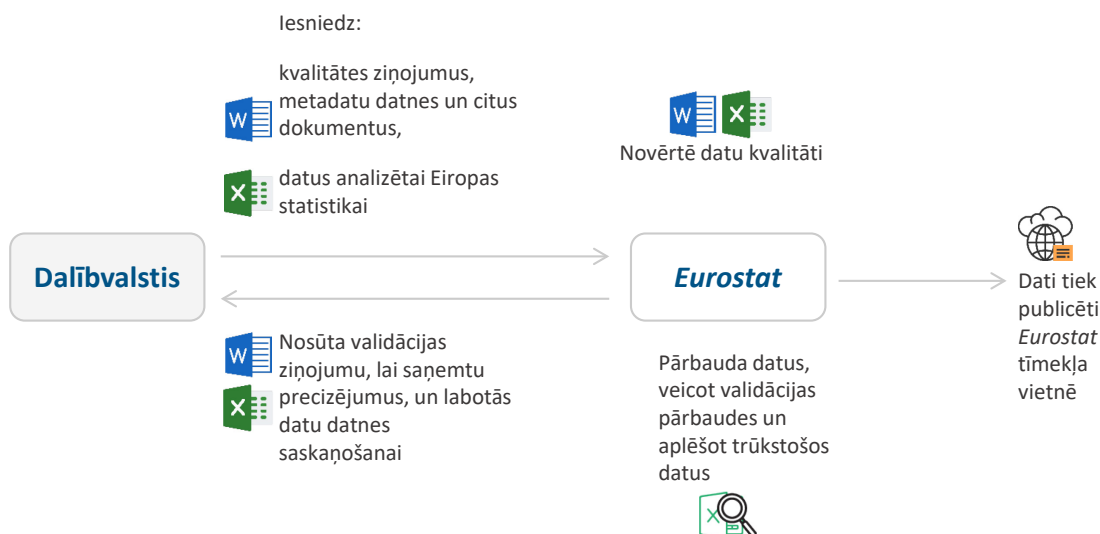
35 Eurostat uzdevums ir izstrādāt, sagatavot un izplatīt Eiropas statistiku¹⁵. Šajā nolūkā tas sniedz atbalstu valstu statistikas iestādēm, vērtē no dalībvalstīm saņemto datu kvalitāti saskaņā ar noteiktajiem kritērijiem (sk. 03. punktu) un pēc tam tos konsolidē un publicē. Kvalitātes kritēriji “atbilstība” un “pieejamība un skaidrība” ir aplūkoti attiecīgi 24.–29. un 59.–69. punktā.

36 Eurostat būtu bijis jāievieš efektīva kvalitātes pārvaldības sistēma, tostarp rakstiskas procedūras katras tematiskās jomas kvalitātes novērtēšanai¹⁶ (sk. 7. attēlu).

¹⁵ Regula (EK) Nr. 223/2009, 6. pants.

¹⁶ Komisijas Lēmums 2012/504/ES un Eiropas Statistikas prakses kodekss.

7. attēls. Kvalitātes novērtēšanas process: no datu iesniegšanas līdz to publicēšanai

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas sniegto informāciju.

37 Turpmākajās iedaļās mēs apskatām, vai *Eurostat*:

- sniedz valstu statistikas iestādēm pienācīgu atbalstu;
- rūpīgi novērtē ienākošo datu kvalitāti;
- izplatot statistiku, nodrošina, ka visiem lietotājiem ir pārredzama un vienlīdzīga piekļuve.

Eurostat sniedz valstu statistikas sistēmām pienācīgu atbalstu

38 Pildot Eiropas statistikas kvalitātes uzlabošanas procesa koordinatora lomu, *Eurostat* laikus jāsniedz dalībvalstīm pienācīgs atbalsts un jāizveido sadarbības tīkli, lai veicinātu zināšanu apmaiņu¹⁷. No pieejamajiem dokumentiem mēs konstatējam, ka *Eurostat* atbalsts dalībvalstīm parasti ir pienācīgs un savlaicīgs. Piemēram, Covid-19 pandēmijas sākumā radās nepieredzēts valdību, plašsaziņas līdzekļu un visas sabiedrības pieprasījums pēc ātras un uzticamas statistikas vairākās jomās (sk. [I pielikumu](#)). Neilgi pēc pandēmijas uzliesmojuma sākuma *Eurostat* izdeva vadlīnijas un metodikas piezīmes par datu kopu, piemēram, DSA, sagatavošanu.

¹⁷ Regula (EK) Nr. 223/2009, 6., 3., 7., 15. un 18. pants, Komisijas Lēmums 2012/504/ES.

39 Tomēr *Eurostat* nav rakstisku iekšējo procedūru atbalsta sniegšanai, jo īpaši attiecībā uz termiņiem. Mēs konstatējām sarežģītu metodikas problēmu piemērus, un to risināšanai bija nepieciešams ilgs laiks. Piemēram, problēma saistībā ar to, kā apstrādāt datus par ilgtermiņa aprūpi (nošķirot sociālo un veselības aprūpi), ir pastāvējusi kopš Veselības datu uzskaites sistēmas 2011. gada rokasgrāmatas ieviešanas 2015. gadā¹⁸. Minētā problēma ietekmē datu pilnīgumu un salīdzināmību šajā jomā. Darba grupa sāka darbu pie šā jautājuma 2022. gada februārī, un paredzams, ka tā publicēs ziņojumu līdz 2023. gada beigām.

Dalībvalstu kvalitātes ziņojumi nav pilnībā saskaņoti un dokumentēti

40 ESS rokasgrāmatā ir sniegtas vadlīnijas tam, kā ESS partneriem sagatavot izstrādātāju un lietotāju kvalitātes ziņojumus par visiem statistikas procesiem un rezultātiem. Attiecībā uz katru statistikas datu kopu šie ziņojumi jāsaņem starp statistikas procesiem un to ietvaros, lai nodrošinātu atbilstību vadlīnijām attiecībā uz to, kā lietotājiem un izstrādātājiem darīt pieejamu būtisku informāciju par datu vākšanas un validācijas procesiem.

41 Mēs pārbaudījām, vai dalībvalstu iesniegtie kvalitātes ziņojumi trīs mūsu revidētajās tematiskajās jomās bija atbilstīgi ESS rokasgrāmatā sniegtajām vadlīnijām un ietvēra informāciju, kas bija gan piemērota, gan saskaņota un kas ļāva pienācīgi novērtēt un izprast attiecīgos statistikas rezultātus.

42 Nozaru regulās ir noteikts, ka dalībvalstīm kvalitātes ziņojumi un metadati jānosūta *Eurostat* vismaz reizi piecos gados. Ilgs intervāls starp diviem ziņojumiem palielina risku, ka starp abām datu kopām būs mainījušies avotu un metožu apraksti. Turklāt viena no piecām mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm (Horvātija) vēl nav iesniegusi plānoto kvalitātes ziņojumu par nāves cēloņu datiem. Nav juridiskas prasības iesniegt kvalitātes ziņojumu par veselības datiem, kas nav saistīti ar izdevumiem, tomēr no dalībvalstīm tiek sagaidīts, ka tās iesniegs metadatu datni, kuras struktūra neatbilst kvalitātes ziņojumu struktūrai.

43 Par statistikas darbībām un pat to ietvaros tiek ziņots atšķirīgi. Detalizācijas pakāpe mūsu izlasē iekļautajās dalībvalstīs atšķiras; dažas no tām nesniedz pietiekamu informāciju, lai pienācīgi izprastu un novērtētu datu kvalitāti. Turklāt kvalitātes

¹⁸ Komisijas Regula (ES) 2015/359, ar ko īsteno Regulu (EK) Nr. 1338/2008.

ziņojumu struktūra, izņemot attiecībā uz nāves cēloņiem, neatbilst vadlīnijām. Šo neatbilstību dēļ informācija ir nepilnīga, un tas lietotājiem var radīt neskaidrības.

***Eurostat* kvalitātes novērtējums pilnībā nenodrošināja datu uzticamību**

44 *Eurostat* ir juridiski pilnvarots veikt pārbaudes uz vietas dalībvalstīs tādās statistikas jomās kā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūra un nacionālais kopienākums. Tam nav salīdzināmu pilnvaru trijās mūsu revīzijas aptvertajās jomās. Ņemot vērā to, ka ES ieguldījums, izmantojot vairākus finansēšanas instrumentus, piemēram, jauno Atveseļošanas un noturības fondu, tiek aprēķināts, pamatojoties uz Eiropas statistiku, attiecībā uz kuru *Eurostat* nav verificācijas pilnvaru (piemēram, par darbaspēku un iedzīvotājiem), un tāpēc tas nevar nodrošināt uzticamību, pastāv risks, ka jebkurš uz šādiem datiem balstīts ES līdzekļu piešķirums var būt neprecīzs.

45 *Eurostat* ir izstrādājis rakstiskas procedūras datu validācijai katrā no mūsu pārbaudītajām tematiskajām jomām. Tomēr šīs procedūras neietver padziļinātākas datu kvalitātes pārbaudes dalībvalstīs, piemēram, pārbaudes uz vietas.

46 *Eurostat* ir arī izstrādājis lietotāju rokasgrāmatas un vadlīnijas par ES statistikas tiesību aktu ievērošanas uzraudzību. Šajās vadlīnijās nav minēts viens aspekts, proti, *Eurostat* darbību grafiks, ja tas konstatē, ka dalībvalsts neievēro noteiktos termiņus.

47 *Eurostat* izmanto dažādus IT rīkus, lai veiktu validācijas pārbaudes (attiecībā uz tādiem jautājumiem kā loģika, ticamība, konsekvence, pārskatīšanas rādītāji un gada izmaiņu rādītāji). Dažas no šīm pārbaudēm ir integrētas datnēs, kuras ietver anketu, kas dalībvalstīm jāaizpilda, lai tās varētu atklāt un izlabot kļūdas pirms datu nosūtīšanas. Kad validācijas process ir pabeigts, dalībvalstīm nosūta validācijas ziņojumu, ko tās apstiprina; tikai tad valstu datus var izplatīt plašāk.

48 *Eurostat*, ESAO un PVO vāc ar izdevumiem saistītus un ar izdevumiem nesaistītus veselības datus, savā starpā sadala to validēšanu un veic pārbaudes identiskā veidā. DSA, nāves cēloņu un veselības izdevumu datu validācija notiek līdzīgi visās dalībvalstīs. Tomēr galīgie kvalitātes novērtējumi katrai dalībvalstij nav strukturēti, kā arī nedokumentē un nepiedāvā risinājumus visām konstatētajām problēmām. Citās tematiskajās jomās (ar izdevumiem nesaistīti veselības dati un uzņēmējdarbības strukturālā statistika) mēs saņemām datu datnes, bet ne galīgos kvalitātes novērtējumus. Mēs konstatējam, ka *Eurostat* zināja par datu kvalitātes problēmām, kuras atklājās *Eurostat* validācijas procesa gaitā vai no dalībvalstu sniegtās informācijas. Dažos gadījumos datu kvalitātes problēmu risināšanai ir vajadzīgs ilgs laiks (sk., piemēram, diskusijas par datiem attiecībā uz ilgtermiņa aprūpi [39.](#) punktā).

49 Revīzijas periodā mēs konstatējām nepilnības saistībā ar datu **precizitāti** visās trīs revidētajās jomās (sk. [1. izcēlumu](#)).

1. izcēlums

Ar precizitāti saistītu nepilnību piemēri

Darbaspēka apsekojums

- Atbilžu nesniegšanas līmenis bija ļoti augsts trijās dalībvalstīs, kurās DSA ir brīvprātīgs. 2018. gadā tas bija 34,5 % Somijā, 21,6 % Lietuvā un 42,4 % Horvātijā. 2020. gada otrajā ceturksnī atbilžu nesniegšanas līmenis *visās* dalībvalstīs pandēmijas dēļ sasniedza augstāko punktu, proti, 34,6 %.
- [Regulas \(EK\) Nr. 577/98](#) 3. panta 1. un 2. punktā noteikts, ka reprezentatīvās izlases analīzē jāizmanto “relatīvā standartklūda”. Tomēr *Eurostat* to neaprēķina un savā analīzē neizmanto dalībvalstu iesniegtās relatīvās standartklūdas.

Uzņēmējdarbības strukturālā statistika

- Mēs neguvām pierādījumus tam, ka *Eurostat* būtu vērtējis atbilžu sniegšanas līmeni vai ticamības intervālus.
- Kopš 1995. gada saskaņā ar [Regulu \(EEK\) Nr. 696/93](#) dalībvalstīm ir jāapkopo uzņēmējdarbības strukturālā statistika, izmantojot jēdzienu “uzņēmums”, nevis “juridiska vienība”, kā arī “darbības veida vienība (DVV)”, nevis “darbības vieta”. *Eurostat* sāka nodrošināt atbilstību regulai 2015. gadā. Dažas dalībvalstis joprojām ievieš jauno statistikas vienību. Ieviešanas pirmajā gadā izmaiņas noteikti ietekmē datus un rada laikrindu pārtraukumu. Mēs neguvām pierādījumus tam, ka *Eurostat* būtu pieprasījis dalībvalstu metodiku, lai varētu veikt rūpīgu analīzi par dalībvalstu darbu šajā jomā, vai ka tas būtu veicis jebkādas citas darbības.

Nāves cēloņi

- Lai gan elektroniskās miršanas apliecības ļautu ātrāk ziņot par nāves gadījumiem, Kiprā, Itālijā un daļēji Somijā (85 %) joprojām izmanto apliecības papīra formātā. Valstu statistikas iestādes šos datus vāc un apstrādā, izmantojot automatizētu kodēšanas sistēmu *Iris*, kuras mērķis ir uzlabot starptautisko salīdzināmību. Itālijā 20 % *Iris* noraidīto apliecību (120 000 apliecības gadā) manuāli kodē ekspertu grupa, un Kiprā manuāli kodē visas apliecības. Apliecību manuāla kodēšana palielina kļūdu risku.

50 Mēs pārbaudījām, vai *Eurostat* analizēja atbilstību konceptuālajām pamatnostādnēm un datu **salīdzināmības** un **saskaņotības** pakāpi, un konstatējām nepilnības visās mūsu revidētajās tematiskajās jomās (sk. [2. izcēlumu](#)).

2. izcēlums

Piemēri nepilnībām, kas ietekmē datu salīdzināmību

Darbaspēka apsekojums

- Piecās analizētajās dalībvalstīs izmantoto DSA anketu detalizācijas pakāpe ir atšķirīga. Mēs nesaņēmām dokumentārus pierādījumus tam, ka *Eurostat* būtu pienācīgi analizējis, kā anketas tika sasaistītas ar obligātajiem mainīgajiem. Saskaņā ar jauno pamatregulu, kas ir spēkā kopš 2021. gada, *Eurostat* ir sācis apzināt un labot šīs nepilnības.

Uzņēmējdarbības strukturālā statistika

- Dalībvalstis jauno “uzņēmuma” vienību pieņēma atšķirīgos laikos, un tas ietekmēja ne tikai datus laika gaitā, bet arī to salīdzināmību starp valstīm. *Eurostat* metadatu datne un dalībvalstu kvalitātes ziņojumi norāda uz laikrindu pārtraukumiem saistībā ar “uzņēmuma” vienības ieviešanu. *Eurostat* nav pieprasījis pārrēķināt iepriekšējo gadu datus, ņemot vērā jauno statistikas vienību, nolūkā nodrošināt salīdzināmību laika gaitā.

Veselības izdevumi

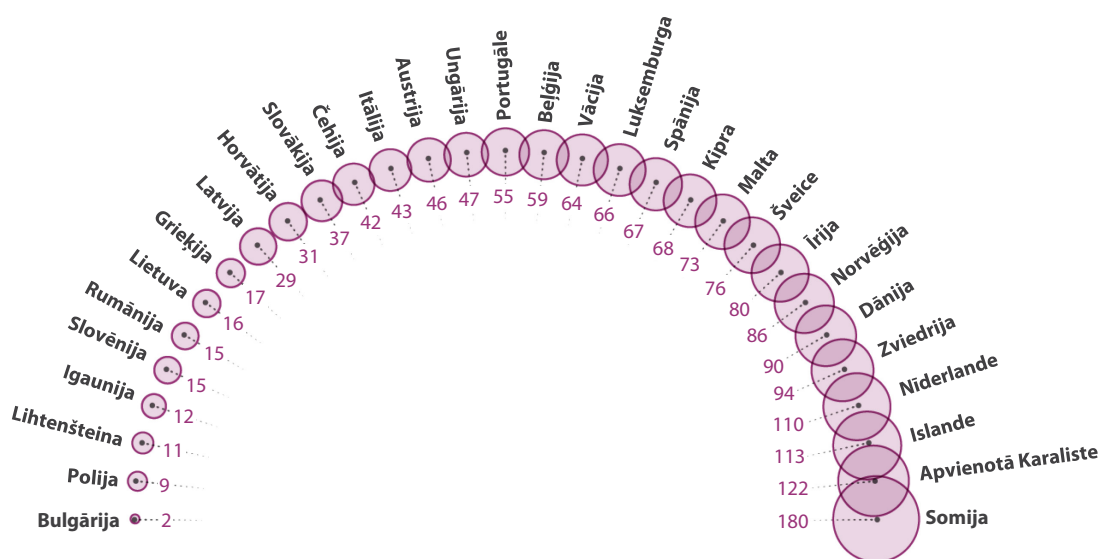
- Ārpusstingus pakalpojumu sniedzēju (galvenokārt valsts veselības aprūpes sniedzēju) izdevumi jānovērtē, izmantojot izmaksu pieeju, kas ietver pamatkapitāla patēriņu un kopējās ražošanas izmaksas pēc uzkrāšanas principa. No piecām mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm tikai Itālija ir izvēlējusies šo pieeju un izmanto datus no nacionālajiem kontiem, un tas garantē, ka šīs struktūras tiek pareizi novērtētas.

51 Mēs arī konstatējām, ka datus par nāves cēloņiem ir būtiskas atšķirības, un tas liecina, ka, neraugoties uz vairākām saskaņošanas vadlīnijām, visās dalībvalstīs tie netiek kodēti vienādi. [8. attēlā](#) parādīts zemaais datu salīdzināmības līmenis attiecībā demences slimnieku nāves cēloņiem: no tā var secināt, ka demence, kas ir viena no slimībām ar vislielākajām izmaksām¹⁹ un otrs galvenais nāves cēlonis valstīs ar augstu

¹⁹ El-Hayek, Y., “*Tip of the Iceberg: Assessing the Global Socioeconomic Costs of Alzheimer’s Disease and Related Dementias and Strategic Implications for Stakeholders*”, *Journal of Alzheimer’s Disease*, 70, 2019, 323.–341. lpp.

ienākumu līmeni²⁰, dalībvalstīs tiek kodēta ļoti atšķirīgi. Turklāt Alcheimera slimība kopumā veido 60–70 % no visiem demences gadījumiem²¹, tomēr tās īpatsvars nāves cēloņu kategorijā “dementia” 2018. gadā svārstījās no 3,4 % Maltā līdz 99,9 % Rumānijā. Mēs konstatējam arī lielas atšķirības to nāves gadījumu īpatsvarā, kurus izraisīja elpošanas orgānu slimības, piemēram, pneimonija un gripa.

8. attēls. Piemērs ierobežotai salīdzināmībai – demence, tostarp Alcheimera slimība, kā nāves cēlonis (standartizēts mirstības rādītājs, 2018. gads uz 100 000 iedzīvotāju)

NB! Pamatojoties uz Starptautisko slimību klasifikatoru (ICD-10). Alcheimera slimība un cita demences grupa ietver G30 (Alcheimera slimība) un F01-F03 (citas demences). Francija nav iesniegusi datus par 2018. gadu (2017. gadā – 51 gadījums).

Avots: ERP, pamatojoties uz Eurostat datiem par nāves cēloņiem.

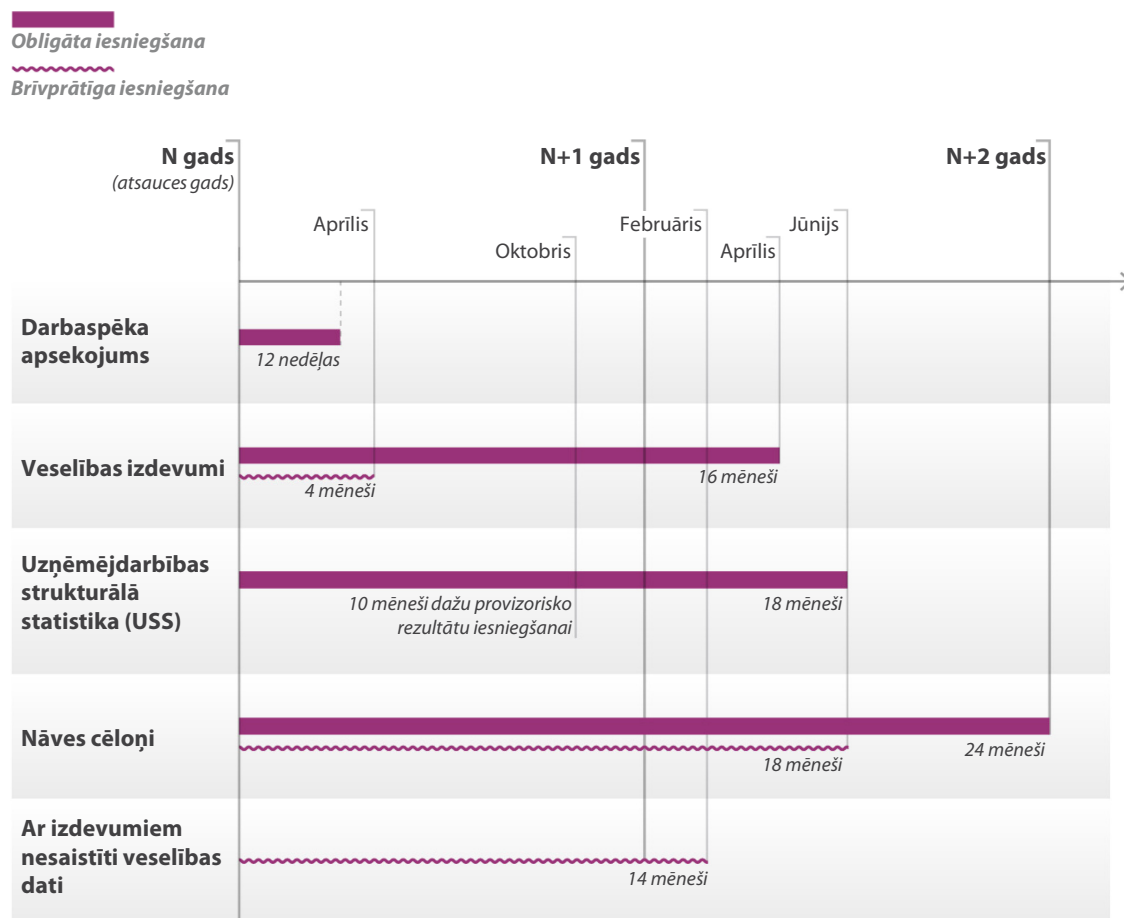
52 Atšķirības veselības rezultātos var saistīt ne tikai ar veselības aprūpes sistēmu vai iedzīvotāju veselības stāvokļa atšķirībām, bet arī ar atšķirīgu valstu un/vai automatizētas kodēšanas praksi, un tādēļ dati var nebūt salīdzināmi.

53 Statistikas jomā efektīvai lēmumu pieņemšanai svarīgs ir **savlaicīgums** un **punktualitāte**. Attiecībā uz trim revidētajām jomām nozaru regulās ir norādīti atsaucē periodi un konkrēti datumi, līdz kuriem dalībvalstīm jāiesniedz Eurostat dati un kvalitātes ziņojumi/metadatu datnes (sk. **9. attēlu**). Vairums dalībvalstu iesniedz datus tikai tad, ja to prasa regulas, un atbilstoši regulas noteikumiem.

²⁰ PVO, “The top 10 ‘causes of death’, 9 December 2020”.

²¹ PVO, “Dementia: Key facts”, 2021. gada 2. septembris.

9. attēls. Dalībvalstu datu iesniegšanas termiņi

Avots: ERP.

54 Kā parādīts **9. attēlā**, dažās jomās statistikas datus var iesniegt līdz 24 mēnešiem pēc atsaucē perioda beigām, un tas samazina statistikas noderīgumu lietotājiem. 2018., 2019. un 2020. gadā tikai attiecīgi sešas, deviņas un astoņas dalībvalstis brīvprātīgi nosūtīja datus par veselības izdevumiem četru mēnešu laikā pēc atsaucē gada beigām, nodrošinot datu savlaicīgumu. Turklāt, kad rodas jaunas vajadzības, ESS nav nepieciešamās procesuālās elastības, lai ātri reaģētu ar jaunām datu kopām. Tas ir īpaši pamanāms saistībā ar Covid-19, jo pandēmijas laikā dati veselības un uzņēmējdarbības statistikas izveidei nebija ātri pieejami. Jo īpaši attiecībā uz datiem par nāves cēloņiem bija jārod citi veidi, kā aprēķināt mirstības rādītājus, proti, jāorganizē brīvprātīga datu vākšana par nāves gadījumiem nedēļā, lai varētu aprēķināt anormālo mēneša mirstību (sk. **V pielikumu**).

55 Mēs konstatējam punktualitātes problēmas visās mūsu revidētajās statistikas jomās. Tas, ka kavējas jau novecojušu datu iesniegšana, nozīmē, ka viss process ir tāds, kas nespēj efektīvi apmierināt lietotāju vajadzības. Pieejamā informācija par faktiskajiem datumiem, kad dalībvalstis iesniegušas datus, atklāj tiesību aktos noteikto termiņu kavējumus DSA un veselības statistikas jomā. Veselības statistikas kavējumu

piemēri ir sniegti **3. izcēlumā**. Šāda informācija nebija pieejama uzņēmējdarbības strukturālajai statistikai, tāpēc mēs nevarējām novērtēt situāciju šajā jomā.

3. izcēlums

Datu iesniegšanas kavējumu piemēri

Veselības izdevumi

- 2018. un 2019. gada datu vākšanas kārtā (2016. un 2017. atsaucē gads) viena dalībvalsts visu pieprasīto informāciju nosūtīja ar 44 dienu kavēšanos. Citi kavējumi nepārsniedza 17 dienas.
- Situācija pasliktinājās 2020. gadā, kad iesniegšanas termiņu nokavēja astoņas dalībvalstis. Kavējumu ilgums svārstījās no 21 līdz 75 dienām.

Nāves cēloņi

- 2018. gadā (2016. atsaucē gads) trīs dalībvalstis nosūtīja prasītos datus pēc noteiktā termiņa. Tika pieprasītas metadatu datnes, bet trīs dalībvalstis tās iesniedza ar kavēšanos, un septiņas dalībvalstis vispār nenosūtīja.
- 2019. un 2020. gadā (2017. un 2018. atsaucē gads) datus 18 mēnešu laikā bija spējušas iesniegt 13 dalībvalstis. Trīs dalībvalstis nosūtīja datus pēc termiņa beigām un nenosūtīja prasītās metadatu datnes. Jo īpaši jāmin Francija, kas datus par 2017. gadu neiesniedza līdz 2021. gada septembrim (21 mēnešu kavējums) un joprojām nav nosūtījusi nekādus datus par 2018. un 2019. gadu. Tikai pēc attiecīgi 12 un 14 mēnešiem *Eurostat* nosūtīja Francijai vēstules par regulas neievērošanu.

Ar izdevumiem nesaistīti veselības dati

- 2018. gadā desmit dalībvalstis, tostarp Apvienotā Karaliste, iesniedza vismaz pirmo datu anketas versiju pēc noteiktā termiņa, bet četras dalībvalstis ar kavēšanos iesniedza tikai galīgo anketu.
- 2019. un 2020. gadā attiecīgi 19 un 11 dalībvalstis iesniedza datus (vismaz vienu anketu) un metadatu datnes pēc termiņa beigām.

56 Kad *Eurostat* apkopo ES agregātdatus, tam vajadzības gadījumā ir jāaplēš dalībvalstu dati. Mēs konstatējām, ka dalībvalstis bieži nesniedza datus par trim mūsu revidētajām tematiskajām jomām vai par tām ziņoja ar kavēšanos. Šādos gadījumos (piemēram, ar izdevumiem nesaistīti veselības dati un uzņēmējdarbības strukturālā statistika) *Eurostat* ES agregātdatu iegūšanai ir izmantojis aplēses. Viens izņēmums bija ES agregātdati par nāves cēloņiem 2018. gadā, kas netika sagatavoti, jo *Eurostat* nebija veicis aplēses par Franciju (sk. **3. izcēlumu**).

Ziņojumos Parlamentam un Padomei trūkst saskaņotas informācijas un uzraudzības rādītāju

57 Visbeidzot, Komisijai reizi trijos gados ir jāziņo Parlamentam un Padomei par izplatītās statistikas kvalitāti, izņemot attiecībā uz veselības statistiku. Mēs analizējām divus jaunākos iesniegtos ziņojumus, kas attiecās uz DSA un uzņēmējdarbības strukturālo statistiku. Mēs konstatējām, ka detalizācijas līmenis abos ziņojumos bija atšķirīgs un ka informācija nebija pietiekama, lai gūtu skaidru priekšstatu par esošajām nepilnībām (sk. [4. izcēlumu](#)).

4. izcēlums

Nepilnības Parlamentam un Padomei iesniegtajos kvalitātes ziņojumos

Darbaspēka apsekojums – 2019. gada ziņojums

- Ziņojumā ir informācija par dažiem precizitātes pasākumiem, bet nav salīdzinošas analīzes par 2014.–2017. gadu.
- Tajā ir tabula, kurā redzams kalendāro dienu skaits no atsaucē gada beigām līdz *Eurostat* veiktajai valsts datu izplatīšanai, bet nebija norādes par to, kuras dalībvalstis kurā laikā iesniedza datus.
- Nav informācijas par statistiku attiecībā uz piekļuvi mikrodatiem, tīmekļa vietņu skaidrību vai par to, kuru dalībvalstu datus bija laikrindu pārtraukumi.

Uzņēmējdarbības strukturālā statistika – 2021. gada ziņojums

- Dalībvalstis ir sagrupētas kategorijās pēc atbilstības līmeņa, bet nav informācijas par grupēšanas kritērijiem, un dalībvalstis katrā kategorijā nav nosauktas.
- Nav informācijas par dalībvalstīm, kas ziņojušas ar kavēšanos, vai par kavējumu ilgumu.
- Nav atsaucē uz iespējamām salīdzināmības problēmām saistībā ar jaunās statistikas vienības “uzņēmums” ieviešanu.
- Nav informācijas par to, ko varētu darīt, lai labāk apmierinātu lietotāju vajadzības, piemēram, attiecībā uz savlaicīgākiem datiem un datu kopas pieejamību maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā to noteikusi ES.

58 Nevienā no šiem ziņojumiem netika izmantoti sīki izstrādāti uzraudzības rādītāji, lai parādītu panākto progresu saistībā ar DSA un uzņēmējdarbības strukturālās statistikas noteikumu ievērošanu. Katram statistikas produktam ir vajadzīgi atbilstoši rādītāji, lai varētu pienācīgi uzraudzīt noteikumu ievērošanu un apkopot saskaņotu informāciju par datu kvalitāti.

Izplatīšanas procedūras nav pietiekami saskaņotas

59 Lai nodrošinātu **pieejamību** un **skaidrību** attiecībā uz statistikas izplatīšanu, *Eurostat* cita starpā jāievieš piemērotas rakstiskas procedūras, kā arī publicēšanas politika un publicēšanas kalendārs²². Šajā politikā ir jānošķir dažādi publikāciju veidi un dalījumi, Turklāt publicēšanas kalendārs, kā arī pārskatīšanas politika un kalendārs ir iepriekš jāpublisko.

60 Mūsu pārbaudītie dokumenti liecina, ka *Eurostat* ir izveidojis instrumentu un procedūru kopumu, piemēram, redakcionālos noteikumus, ko piemēro izplatīšanas procesam. Tomēr *Eurostat* nav noteikumu par laikposmu no datu vākšanas līdz publicēšanai, tostarp prasības publicēt visu dalībvalstu datus vienlaicīgi. Kopš 2021. gada vidus *Eurostat* ir izstrādājis un publicējis gada publicēšanas kalendāru attiecībā uz galvenajiem produktiem, kā to nosaka prakses kodekss.

61 Mēs pārbaudījām DSA un veselības izdevumu datu publicēšanas datumus – vienīgās datnes, kas mums bija darītas pieejamas. 2018.–2020. gadā *Eurostat* neizplatīja visu dalībvalstu DSA datus vienā dienā. Tas pats attiecas uz datiem par veselības izdevumiem, jo dažas dalībvalstis (sk. 54. punktu un 3. izcēlumu) validācijas procesā iesniedza datus un atbildēja uz *Eurostat* jautājumiem ar kavēšanos. Novēlota izplatīšana paildzināja laikposmu starp atsaucē gadu un publicēšanas datumu.

62 Saskaņā ar prakses kodeksu *Eurostat* izstrādāja un publicēja galveno produktu publicēšanas kalendāru 2022. gadam. Tomēr attiecībā uz trim mūsu revidētajām tematiskajām jomām informācija par dažiem aspektiem (rādītāji, sadalījums pēc klasifikācijas līmeņa, atsaucē periodi, pārskatāmie jautājumi u. c.) nav publicēta.

²² Kā izklāstīts 2017. gada prakses kodeksā.

63 Viens no pārskatīšanas politikas un kalendāra mērķiem ir informēt lietotājus par plānoto izmaiņu paredzamo ietekmi uz salīdzināmību, tādējādi labāk sagatavojot tos laicrindu pārtraukumu prognozēšanai un pārvaldīšanai (sk. [III pielikumu](#)). Mēs konstatējam, ka *Eurostat* atjaunināja datus, kad tika iesniegti jauni dati un kad bija vajadzīga pārskatīšana un labojumi. *Eurostat* nav vispārējas pārskatīšanas politikas, bet ir izstrādāta īpaša rīcībpolitika tādās jomās kā uzņēmējdarbības statistika. Citās jomās, piemēram, veselības izdevumi vai nāves cēloņi, datus pārskata, bet uz tiem neattiecas kopēja politika; pārskatīšanas pamatā ir katras dalībvalsts politika.

Pieklūve pirms publicēšanas var mazināt vienlīdzību un izraisīt informācijas noplūdi

64 Lai vairotu uzticību oficiālajai statistikai, gan ES tiesiskajā regulējumā, gan starptautiskajos statistikas principos ir noteikts, ka attieksmei pret visiem lietotājiem jābūt vienādei²³. Attiecīgās starptautiskās pamatnostādnes ir precīzākas, proti, tajās minēta arī vienlaicīga pieklūve (sk. [III pielikumu](#)).

65 2014. gada profesionālizvērtēšanā *ESGAB* pauda uzskatu, ka pastāv spēcīgi argumenti par labu pilnīgam privilēģētas pieklūves aizliegumam, un ieteica pilnībā izpētīt šādas rīcības ietekmi (sk. [VI pielikumu](#): 2014/11). Kopš tā laika *ESGAB* ir formulējusi četrus citus ieteikumus – cita starpā retāk un mazākā apmērā sniegt statistikai pieklūvi pirms publicēšanas un nodrošināt šādas prakses saskaņošanu un pārredzamību ESS partneru starpā (2015/5, 2015/6, 2015/7, 2018/1²⁴). Mēs konstatējam, ka *Eurostat* ir guvis zināmus panākumus šo ieteikumu ieviešanā. 2021. gadā *ESGAB* pieprasīja *Eurostat* kritiski pārskatīt savu praksi attiecībā uz pieklūves sniegšanu Komisijai pirms statistikas datu publicēšanas (sk. [VI pielikumu](#): 2021/4). Reaģējot uz šo pieprasījumu, *Eurostat* piekrita sagatavot apskatu par pašreizējo stāvokli attiecībā uz saprašanās memorandiem ar citiem Komisijas dienestiem.

²³ Grozītā Regula (EK) Nr. 223/2009, 2. pants un 18. panta 1. punkts; Komisijas 2021. gada Lēmums par *Eurostat*, 6. panta 2. punkts, un ANO kodificētie principi (ANO Šaujamieroču protokols un principi, kas reglamentē starptautiskās statistikas darbības).

²⁴ *ESGAB* 2015. gada pārskats un “*Opinion of the ESGAB concerning the implementation of the Commission’s commitment on confidence*”.

66 Balstoties uz prakses kodeksu, ESS līmenī piekļuve pirms publicēšanas ir pamatota²⁵. *Eurostat* nodrošina piekļuvi noteiktiem pamatdatiem pirms to publicēšanas savai augstākajai vadībai, Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorātam, EMPL ĢD un ECB, kā arī plašsaziņas līdzekļiem. Akreditētas ziņu aģentūras ar elektronisko līdzekļu starpniecību iepriekš saņem konfidenciālus ziņu izlaidumus²⁶. Turpretī Itālijas valsts statistikas iestāde nodrošina žurnālistiem piekļuvi pirms publicēšanas tikai brīfinga laikā bez ārēja kontakta (sistēma “aiz slēgtām durvīm”)²⁷. Uzskatām, ka *Eurostat* ieviestā kārtība nenovērš datu noplūdes.

67 Piekļuve ES makroekonomiskajiem datiem pirms to publicēšanas rada ekonomiskās iedzīvošanās risku tiem, kam šāda agrīna piekļuve sniegta (sk. [5. izcēlumu](#)). Iespēja iegūt piekļuvi pirms publicēšanas var veicināt ekonomisko iedzīvošanos, kas var nopietni kropļot tirgu.

5. izcēlums

Pētījumi par pirms publicēšanas sniegtās piekļuves iespējamo ietekmi uz kapitāla tirgiem

Analīzē, kas veikta **Zviedrijā**, kur piekļuves pirms publicēšanas nav, par tirdzniecības datiem laikā no 2011. gada janvāra līdz 2017. gada martam tika konstatēts, ka Zviedrijas krona pirms oficiālo makroekonomisko datu publiskošanas neuzrādīja nekādas svārstības vai novirzes pazīmes.

Apvienotajā Karalistē, kur piekļuve pirms publicēšanas piešķirta plašā apmērā, tirdzniecības datu analīze laikā no 2011. gada aprīļa līdz 2016. gada decembrim liecināja, ka sterliņu mārciņas vērtība strauji svārstījās stundā pirms datu publicēšanas. Tā rezultātā Apvienotās Karalistes valsts statistikas iestāde 2017. gada jūlijā nolēma noteikt piekļuvei pirms publicēšanas stingrākus ierobežojumus.

²⁵ 6. princips: “Visiem lietotājiem vienlaikus ir vienāda pieeja statistikas pārskatiem. Ikviens neatkarīga lietotāja jebkura privilēģēta piekļuve tiem pirms publicēšanas ir ierobežota, labi pamatota, kontrolēta un darīta zināma sabiedrībai.”

²⁶ Protokols par taisnīgas *Eurostat* datu pieejamības nodrošināšanu lietotājiem, 2014. gada janvāris.

²⁷ ISTAT, “*Embargo: a policy for transmitting correct information*”.

Analizējot 2012.–2017. gada tirdzniecības datus **Vācijā**, kur piekļuve pirms publicēšanas arī bija plaši izplatīta, atklājās, ka euro valūtas maiņas nākotnes līgumi trīsdesmit minūtēs pirms datu publicēšanas svārstījās vairāk nekā parasti. Tā rezultātā 2017. gada decembrī Vācijas valsts statistikas iestāde nolēma ierobežot ziņu aģentūru piekļuvi datiem pirms to publicēšanas.

Visbeidzot, **ASV**, kur tiek piešķirta piekļuve pirms publicēšanas, 2016. gada analīze par 2008. gada janvāra līdz 2014. gada marta tirdzniecības datiem liecināja, ka pirms ASV makroekonomikas paziņojumu oficiālās publicēšanas notika uz informāciju balstīta tirdzniecība.

Avots: Kurov, A. un citi, "Price drift before U.S. macroeconomic news: private information about public announcements?", Working Paper Series No. 1901, ECB, 2016; Kurov, A. un citi, "Drift Begone! Release Policies and Preannouncement Informed Trading", 2021; Georgiou, A., "Prerelease access to official statistics is not consistent with professional ethics", Statistical Journal of the IAOS, 36. sēj., Nr. 2, 313.–325. lpp., 2020; Georgiou, A., "Pre-release access to official statistics is not consistent with professional ethics: Some additional reflections", Statistical Journal of the IAOS, 38. sēj., Nr. 1, 321–329. lpp., 2022.

68 Pārredzamības nolūkos starptautiskā paraugprakse paredz preses relīzēm pievienot sarakstu ar informāciju par piekļuvi pirms publicēšanas. Tomēr *Eurostat* tīmekļa vietnē nav sniegta visaptveroša informācija par visiem lietotājiem un izraudzītajiem amatiem, kuriem sniegta privilēģēta piekļuve.

69 Eiropas Statistikas sistēmā vismaz desmit valstis (Čehija, Dānija, Horvātija, Itālija, Polija, Slovēnija, Somija, Zviedrija, Islande un Norvēģija) ir pārtraukušas praksi pirms publicēšanas nodrošināt piekļuvi valdībām un/vai plašsaziņas līdzekļiem. Līdz ar to šāda prakse Eiropas Statistikas sistēmā joprojām nav saskaņota (sk. **65.** punktu).

Nav pilnībā izmantots profesionālizvērtēšanas potenciāls panākt uzlabojumus

70 Profesionālizvērtēšanu izmanto, lai novērtētu *Eurostat* un valstu statistikas sistēmu vispārējo atbilstību prakses kodeksa principiem, kas ir ESS kopējās kvalitātes sistēmas stūrakmens. Valstu statistikas sistēmu profesionālizvērtēšanu veic ekspertu grupa, un *Eurostat* profesionālizvērtēšanu – *ESGAB*. Kopš prakses kodeksa pirmās pieņemšanas 2005. gadā ESS ir organizējusi trīs pašregulētas profesionālizvērtēšanas kārtas, un tas nozīmē, ka lēmumus par tām pieņem ESS komiteja iekšēji (sk. **2. attēlu**). Turpmākajās iedaļās mēs apskatām, vai:

- a) Komisija ir efektīvi ieviesusi otrās profesionālizvērtēšanas kārtas ieteikumus;

- b) *Eurostat* veiktā uzraudzība par valstu statistikas sistēmu panākto progresu attiecībā uz otrās profesionālizvērtēšanas kārtas ieteikumu ieviešanu ir bijusi efektīva;
- c) valstu statistikas sistēmu profesionālizvērtēšanas trešās kārtas struktūra atbilst paredzētajam mērķim.

Komisija ir guvusi labus panākumus, ieviešot lielāko daļu profesionālizvērtēšanas ieteikumu

71 Lai panāktu, ka *ESGAB* ieteikumiem ir maksimāli liela ietekme, ir svarīgi, lai Komisija tos ievieš nekavējoties un pēc iespējas pilnīgāk. Ja tas netiek darīts, tai jāsniedz pienācīgs pamatojums saskaņā ar starptautiskajām statistikas pamatnostādnēm, ieteikumiem un paraugpraksi.

72 *ESGAB* 2014. gadā veica otro *Eurostat* profesionālizvērtēšanu un sagatavoja 16 ieteikumus, kas aptver sešas galvenās jomas: tiesību akti, kas ir augstākās vadības iecelšanas un atlaišanas procedūru pamatā; statistikas tiesību aktu arhitektūra; Eiropas statistikas saskaņotība; izplatīšana; komunikācija un lietotāji; koordinēšana (sk. [VI pielikumu](#)). Reaģējot uz to, *Eurostat* izstrādāja īstenošanas plānu, kurā ietvertas 20 uzlabošanas darbības²⁸.

73 Mēs konstatējam, ka Komisija ir guvusi labus panākumus, ieviešot lielāko daļu no profesionālizvērtēšanas ieteikumiem, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktu arhitektūru, komunikāciju un lietotājiem. Tomēr attiecībā uz dažiem būtiskiem ieteikumiem saistībā ar neatkarību un objektivitāti (tiesību akti par augstākā līmeņa vadītāju iecelšanu un atlaišanu, kā arī piekļuve pirms publicēšanas; sk. [64.–69. punktu](#)) netika pieņemti un/vai efektīvi ieviesti²⁹.

74 2014. gada profesionālizvērtēšanā *ESGAB* sniedza četrus ieteikumus, kas attiecās uz visiem ES tiesību aktiem par *Eurostat* augstākās vadības pieņemšanu darbā, iecelšanu un atlaišanu (sk. [VI pielikumu](#): 2014/1–2014/4). Tomēr *Eurostat* nepieņēma šos ieteikumus un neierosināja attiecīgas uzlabošanas darbības. *Eurostat* norādīja, ka ieteikumi vai nu pārsniedza prakses kodeksa darbības jomu (2014/1, 2014/2 un 2014/4), vai arī tos jau pietiekami risināja ES tiesiskais regulējums (2014/3). Nākamajā

²⁸ *ESGAB* ieteikumi un *Eurostat* īstenotās uzlabošanas darbības, reaģējot uz ieteikumiem.

²⁹ *ESGAB* 2021. gada pārskats.

profesionālizvērtēšanā (2021. gads) *ESGAB* atkārtoti sniedza vairākus ieteikumus šajā jomā (sk. [VI pielikumu](#): 2021/1 un 2021/2), taču tie joprojām netika pieņemti.

75 2012. gadā mēs sniedzām arī šādu ieteikumu³⁰: “*Lai panāktu Eiropas Statistikas prakses kodeksa pilnīgu īstenošanu, Komisijai (..) d) jāpalielina Eiropas Savienības vecākā statistiķa profesionālā neatkarība, piešķirot viņam noteikta termiņa pilnvaras pēc tam, kad saņemts labvēlīgs ESGAB atzinums un Eiropas Parlamenta un Padomes apstiprinājums*”. Neraugoties uz Eiropas Parlamenta atbalstu, mūsu ieteikums netika ieviests, jo Komisija uzskatīja, ka spēkā esošais tiesiskais regulējums ir piemērots un nepieciešamie aizsardzības pasākumi jau ir ieviesti.

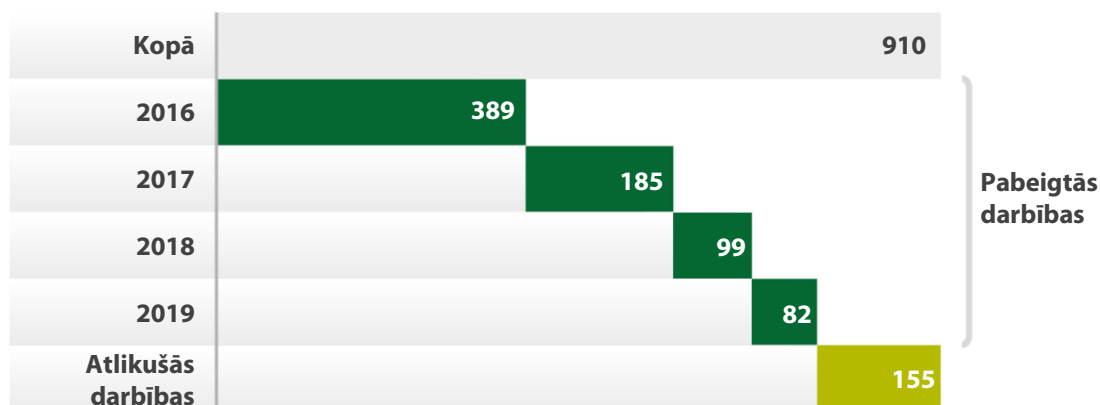
Eurostat novērtējums par to, kā dalībvalstis īsteno profesionālizvērtēšanā ieteiktās uzlabošanas darbības, lielā mērā balstās uz statistikas iestāžu savstarpēju uzticēšanos

76 *Eurostat* koordinācijas loma paredz efektīvi uzraudzīt, kā tiek ieviesti ieteikumi, kas dalībvalstīm sniegti pēc ekspertu veiktās profesionālizvērtēšanas. Pēc otrās profesionālizvērtēšanas (2013.–2015. gads) *Eurostat* izmantoja ikgadējās anketas, lai uzraudzītu, kā valstu statistikas iestādes īsteno saskaņotās uzlabošanas darbības (2016.–2019. gads). Par vispārpieņemtu praksi ir atzīts, ka visa uzraudzība lielā mērā ir balstīta uz uzticēšanos, jo uzlabošanas darbības tika īstenotas valstu statistikas iestāžu pārziņā un tām bija jānodrošina, ka tās ir piemēroti, pilnīgi un pienācīgi dokumentētas. Tikai pēdējā uzraudzības kārtā 2019. gadā *Eurostat* centās pārbaudīt paziņoto progresu, nosūtot dalībvalstīm lūgumu sniegt precizējumus.

77 [10. attēlā](#) ir parādīts valstu statistikas iestāžu progress laika gaitā virzībā uz otrajā profesionālizvērtēšanas kārtā ieteikto uzlabošanas darbību pabeigšanu. Jaunākajā pieejamajā uzraudzības ziņojumā minēts, ka 155 no 910 apzinātajām darbībām (17 %) 2019. gada beigās joprojām nebija pabeigtas (detalizētu sadalījumu sk. [VII pielikumā](#)).

³⁰ ERP īpašais ziņojums 12/2012.

10. attēls. Uzlabošanas darbību īstenošanas statuss kopš 2016. gada

NB! 2019. gada dati ietver 18 darbības, kas ir "slēgtas", jo turpmāks darbs netika plānots. No 173 nepabeigtajām darbībām astoņas darbības attiecās uz Apvienoto Karalisti, un papildu informācija par to īstenošanas statusu nebija pieejama.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

78 Mēs konstatējam, ka uzlabošanas darbību īstenošana bija apgrūtināta, ja tā bija atkarīga no struktūrām ārpus valsts statistikas iestādes vai ja nebija politiskās gribas un/vai atbalsta. Šāda veida darbības parasti paredzēja izmaiņas tiesību aktos (piemēram, attiecībā uz valsts statistikas iestāžu vadītāju iecelšanu un atbrīvošanu no amata, piekļuvi administratīvajiem datiem, pārraudzības struktūru izveidi), bet daži no tiem attiecās uz cilvēkresursiem, finanšu resursiem vai pat IT pilnveidošanu.

79 Itālijā un Somijā likumdošanas process ir apstājies, un darbības vairāk kā septiņus gadus pēc otrās profesionālizvērtēšanas joprojām nav pabeigtas. Horvātijā un Kiprā nepieciešamās izmaiņas tiesību aktos tika ieviestas ar ievērojamu kavēšanos – pēc aptuveni pieciem gadiem. Galveno ieinteresēto personu (ministriju, parlamenta) augstākā līmeņa pārstāvji profesionālizvērtēšanas procesā netika iesaistīti pietiekami savlaicīgi, kas atvieglotu galveno darbību īstenošanu jautājumos saistībā ar institucionālo struktūru un pārvaldību (profesionālā neatkarība).

80 Papildus profesionālai neatkarībai valstu statistikas iestādēm nepieciešami atbilstoši cilvēkresursi, kā arī finanšu un tehniskie resursi, lai tās varētu īstenot savas statistikas programmas (sk. [III pielikumu](#)). Mēs pārbaudījām ESGAB gada pārskatus, dalībvalstu profesionālizvērtēšanas rezultātus un informāciju par resursiem un lūdzām piecas mūsu izlasē iekļautās valstis un citas ieinteresētās personas paust viedokli par valstu statistikas sistēmu pārvaldību.

81 Mēs konstatējam, ka profesionālā neatkarība joprojām ne vienmēr tiek garantēta, jo īpaši attiecībā uz valsts statistikas iestāžu vadītāju iecelšanu amatā un atlaišanu. Tā kā citas valsts iestādes parasti ir ministriju paspārnē, to neatkarība ir vēl neskaidrāka. Mūsu novērojums apstiprina *Eurostat* konstatējumu, ka 25 no 72 uzlabošanas darbībām (35 %) saistībā ar profesionālo neatkarību 2019. gada decembrī vēl nebija pabeigtas (sk. [VII pielikumu](#)).

82 Dažas valstu statistikas iestādes arī puda bažas par savu finansiālo atkarību un norādīja uz savu resursu nepietiekamību, ņemot vērā pieaugošo pieprasījumu pēc jaunas statistikas un vajadzību pēc ievērojamiem ieguldījumiem tehnoloģijās. Šajā saistībā Padome 2021. gada novembrī atzina, ka gan *Eurostat*, gan valstu sistēmām ir jāpiešķir pienācīgi cilvēkresursi un finanšu resursi, lai tās varētu turpināt darbu ar jauniem datu avotiem un digitālajām tehnoloģijām³¹.

Profesionālizvērtēšanas struktūra laika gaitā ir uzlabojusies, bet joprojām pastāv būtiski trūkumi

83 Profesionālizvērtēšanas mērķis ir novērtēt ESS partneru atbilstību prakses kodeksa principiem, kas ir Eiropas statistikas kvalitātes nodrošināšanai izveidotās kopējās kvalitātes sistēmas stūrakmens. Turpretī lielākā daļa progresīvo statistikas sistēmu ārpus Eiropas veic tikai pašnovērtējumus. Vēl viens mērķis papildus atbilstības novērtēšanai ir sniegt ieteikumus, kas palīdz statistikas iestādēm uzlabot un pilnveidot savas statistikas sistēmas. Galvenie profesionālizvērtēšanas posmi ir parādīti [11. attēlā](#).

³¹ Padomes secinājumi par ES statistiku, kurus *ECOFIN* apstiprināja savā 2021. gada 9. novembrī.

11. attēls. Īsumā par profesionālizvērtēšanu

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat*.

84 **2. tabulā** ilustrēts, kā laika gaitā ir mainījušies galvenie profesionālizvērtēšanas struktūras elementi. Pirmajā profesionālizvērtēšanā (2005.–2007. gadā), kas bija ievadpasākums visiem dalībniekiem, galvenā uzmanība tika pievērsta izpratnes veicināšanai par prakses kodeksu. Tomēr tajā bija ievērojamas nepilnības³². Otrajā kārtā (2013.–2015. gadā) bija ieviesti uzlabojumi attiecībā uz struktūru, iesaistīti ārējie eksperti un panākta plašāka starptautiskā atzīšana. Trešajā kārtā (2021.–2023. gadā) bija ņemti vērā arī daži citi *ESGAB* ieteikumi. Mūsu izlasē iekļautās dalībvalstis kopumā bija apmierinātas ar *Eurostat* ieguldījumu izstrādes procesā un uzsvēra, ka tās jau no paša sākuma bija iesaistītas metodikas izveidē.

³² Sk. ERP īpašo ziņojumu 12/2012 "Vai Komisija un *Eurostat* ir uzlabojuši precīzas un ticamas Eiropas statistikas izstrādes procesu?" un *ESGAB* 2011. gada pārskatu.

2. tabula. Galvenie struktūras aspekti trīs profesionālizvērtēšanas kārtās

	1. kārtā (2005.–2007. gads)	2. kārtā (2013.–2015. gads)	3. kārtā (2021.–2023. gads)
Pieeja	Profesionālizvērtēšanas pieeja	Revīzijas pieeja	Abu pieeju apvienojums
Prakses kodeksa aptvērums	Daļējs (6 principi)	Pilnīgs (15 principi)*	Pilnīgs (16 principi)*
Valstu statistikas sistēmu aptvērums	Tikai VSI	VSI un līdz 3 CVI	VSI un 3–6 CVI
Profesionālizvērtētāji	Citu VSI pārstāvji	Citu VSI pārstāvji un ārējais eksperts	Citu VSI pārstāvji, ārējais eksperts un <i>Eurostat</i> pārstāvis

*NB! Kopš 2017. gada prakses kodeksā ir 16 principi.

Avots: ERP.

85 Tiekoties ar ieinteresētajām personām, mēs secinājām, ka pastāv vienprātība, proti, profesionālizvērtēšana ir jāveic pietiekami bieži, lai pastāvīgi uzlabotu ESS kvalitāti. Vidējais ilgums starp otro un trešo kārtu ir septiņi ar pusi gadi, un Slovēnijā – gandrīz 10 gadi. Ar šādu starplaiku nav iespējams pienācīgi noteikt ietekmi, ko rada izmaiņas, piemēram, tehnoloģiju attīstība un jauni datu avoti, pret ko ESS ir jāsaglabā modrība un spēja pielāgoties.

86 Lai profesionālizvērtēšana būtu visaptveroša un taisnīga attiecībā uz visām valstīm, ir jāizvērtē arī katras valsts statistikas sistēmas kritiski svarīgās iezīmes kopumā. Tomēr 2020. gada metodikā no katras valsts bija paredzētas ne vairāk kā sešas iesaistītās valsts iestādes – tā ir patvaļīgi noteikta robežvērtība, neņemot vērā to, cik lielā mērā Eiropas statistikas sagatavošana valstī ir decentralizēta (sk. [VIII pielikumu](#)). Turklāt ieteiktā metodika bija neskaidra un subjektīva, un, to izmantojot, salīdzināmi atlases kritēriji netika nepiemēroti visām valstīm. Turklāt citas iesaistītās valsts iestādes atlases valsts statistikas iestāde, kaut gan, lai nodrošinātu uzticamību un konsekveni, tās būtu jāizraugās ES līmenī. Nedz *ESGAB*, nedz arī profesionālizvērtēšanas eksperti nevarēja piedalīties citu valsts iestāžu atlasē.

87 Daudzas valstu statistikas iestādes ierobežoja citu valsts iestāžu skaitu līdz trim iestādēm. Tā ir vēl viena patvaļīgi noteikta robežvērtība, kas rada risku, ka Eiropas statistikā netiek iekļautas citas svarīgas valsts iestādes. Valsts statistikas iestāde pat skaidri norādīja, ka izejas punkts bijis atlasīt tikai trīs citas valsts iestādes. Izmantojot šo pieeju, tā neiekļāva citu valsts iestādi, kas atbildīga par nāves cēloņu datiem – struktūru, kas divus gadus pēc kārtas neiesniedza *Eurostat* prasītos datus.

88 *ESGAB* tika izveidota, lai uzlabotu *Eurostat* un ESS³³ neatkarību, integritāti un pārskatatbildību, reaģējot uz nepilnībām valstu sistēmās³⁴. Tomēr *ESGAB* uzdevums ir tikai sniegt Parlamentam un Padomei gada pārskatu, kas ietver neatkarīgu novērtējumu par prakses kodeksa īstenošanu ESS kopumā, uzsvaru liekot uz *Eurostat*, nevis valstu statistikas sistēmām. 2012. gadā mēs ieteicām izveidot uzraudzības funkciju, tādējādi paplašinot *ESGAB* pilnvaras³⁵. Lai gan ieteikums tika pieņemts, tas netika efektīvi ieviests.

89 Pašlaik ESS profesionālizvērtēšanu “pašregulācija” nozīmē, ka par to plānošanu (laiku, tvērumu, pieeju, citu valsts iestāžu atlases procedūru un ekspertu grupu sastāvu un atlasī) vienojas konsultācijās starp partneriem, kuri pārstāv virkni valsts mēroga, nevis plašākas ES līmeņa perspektīvas. Neraugoties uz *ESGAB* neatkarību no valstu interesēm, tā neņemj par galvenajiem struktūras aspektiem.

³³ Izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumu Nr. 235/2008/EK.

³⁴ COM(2005) 217 final un W. Radermacher (2011), “*European Statistics: People Count*”.

³⁵ ERP īpašais ziņojums 12/2012 “Vai Komisija un *Eurostat* ir uzlabojuši precīzas un ticamas Eiropas statistikas izstrādes procesu?”.

Secinājumi un ieteikumi

90 Mūsu vispārējais secinājums ir tāds, ka Komisija sniedz politikas veidotājiem, uzņēmumiem un iedzīvotājiem Eiropas statistikas datus, kas kopumā ir pietiekami kvalitatīvi. Tomēr dažas nepilnības vēl ir jānovērš.

91 *Eurostat* stratēģiskie plāni galvenokārt atspoguļo institucionālās prioritātes, kas noteiktas secīgās Eiropas statistikas programmās. Tomēr tie neļauj novērtēt progresu virzībā uz mērķu sasniegšanu (sk. [22.](#) un [23.](#) punktu).

92 Pašreizējā sastāvā Eiropas Statistikas padomdevēja komiteja, kas ir galvenā lietotāju pārstāvības struktūra, efektīvi nepārstāv visus lietotājus, piemēram, starptautiskās organizācijas, kā arī akadēmisko un pētniecības aprindu kolektīvo viedokli. Turklāt Eiropas Statistikas padomdevēja komiteja nav guvusi ievērojamus panākumus attiecībā ar valstu lietotāju padomēm. Lietotāju vajadzības netiek pilnībā apmierinātas, jo revidētajās jomās ir datu iztrūkums. Eiropas statistikas programmā rīcībai šo trūkumu novēršanai nolūkā uzlabot Eiropas statistikas atbilstību ne vienmēr ir piešķirta prioritāte, un *Eurostat* neizmanto pareizu MVU definīciju (sk. [24.–29.](#) punktu).

1. ieteikums. Labāk apmierināt lietotāju vajadzības

Lai labāk apmierinātu lietotāju vajadzības, Komisijai jāpadara Eiropas Statistikas padomdevēju komiteja iekļaujošāka, nodrošinot līdzsvarotu un efektīvu visu lietotāju pārstāvību un piesaistot konkrētu jomu ekspertus.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

93 Neraugoties uz Eiropas statistikas programmas palielināto finansējumu, Eiropas statistikas sagatavošana joprojām ir daļēji atkarīga no citu Komisijas dienestu finansējuma. Piešķirtais finansējums lielā mērā risina institucionālās vajadzības. Lai gan ar dažām ES dotācijām finansē inovatīvus projektus, ar ievērojamu dotāciju daļu patiesībā finansē obligātās statistikas darbības, tāpēc pievienotā vērtība, ko Eiropas Statistikas programma varētu sniegt inovatīvu projektu atbalstam, ir ierobežota. Lai gan individuālās dotācijas tika novērtētas, kopumā nebija pamatojuma rezultātu kvalitatīvajam novērtējumam, jo tas var ierobežot turpmāku pasākumu iespējas un mazināt rezultātu ilgspēju (sk. [30.–34.](#) punktu).

2. ieteikums. Tiekies palielināt Eiropas statistikas programmas finansiālo neatkarību un piešķirt prioritāti inovatīviem projektiem

Komisijai iesakām:

- a) izvērtēt, vai ir iespējams panākt, ka nākamā Eiropas statistikas programma ir mazāk atkarīga no vairākiem finansējuma avotiem;
- b) par prioritāti noteikt inovatīvus projektus ar skaidru ES pievienoto vērtību.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

94 *Eurostat* ir ieviesis piemērotu kvalitātes pārvaldības sistēmu. Atbalsts dalībvalstīm lielā mērā ir pienācīgs. Tomēr nav iekšējo vadlīniju, kurās būtu izklāstīta atbalsta sniegšanas sistēma, un sarežģītu metodikas problēmu risināšanai var būt vajadzīgs ilgs laiks, tādējādi ietekmējot vairākus datu kvalitātes aspektus, tostarp salīdzināmību (sk. 35.–39. punktu).

95 Mēs konstatējam, ka dalībvalstu kvalitātes ziņojumi ne vienmēr atbilst vadlīnijām un nav saskaņoti starp statistikas procesiem un to ietvaros. Detalizācijas pakāpe dalībvalstīs ir atšķirīga, tāpēc ir grūti izprast un pienācīgi novērtēt datu kvalitāti. Kvalitātes ziņojumu biežums attiecībā uz dažādām statistikas darbībām atšķiras, un ziņošana nav obligāta par visām šīm darbībām. Šo nepilnību dēļ lietotājiem sniegtā informācija ir nepilnīga (sk. 40.–43. punktu).

96 *Eurostat* nav pilnvarots veikt pārbaudes uz vietas mūsu trīs revidētajās jomās. Tas validē dalībvalstu iesniegtos datus, bet ne vienmēr pienācīgi dokumentē savu novērtējumu rezultātus. *Eurostat* neveic padziļinātus novērtējumus par visiem kvalitātes raksturlielumiem, piemēram, salīdzināmību un saskaņotību (sk. 44. un 52. punktu).

97 Savlaicīgums ir jo īpaši būtisks statistikai veselības un uzņēmējdarbības jomā, jo dažas datu kopas var iesniegt no 14 līdz 24 mēnešiem pēc atsauces gada. Tā kā trūkst reāllaika datu par nāves cēloņiem, Covid-19 mirstības rādītāji tiek aplēsti, izmantojot citus līdzekļus. Novēlota datu iesniegšana padara visu procesu lietotājiem neefektīvu. *Eurostat* ir izstrādājis vadlīnijas par to, kā novērtēt atbilstību piemērojamajiem noteikumiem, taču tās nav tik plašas un neparedz laika grafiku. ESS nav pietiekami elastīga, lai ātri reaģētu. Gadījumā, kad trūkst nāves cēloņu datu valstu līmenī, *Eurostat* nav veicis aplēses, tāpēc nav pieejami ES agregātdati (sk. 53.–56. punktu).

98 Ja to prasa tiesību akti, Komisija iesniedz ziņojumus par statistikas kvalitāti Eiropas Parlamentam un Padomei. Tomēr šie ziņojumi skaidri neatspoguļo esošās nepilnības, un tajos trūkst detalizētu uzraudzības rādītāju, ar kuriem varētu parādīt attiecībā uz noteikumu ievērošanu panākto progresu. Dažās svarīgās nozaru regulās, piemēram, veselības jomā, nav prasīts iesniegt šādus ziņojumus (sk. [57.](#) un [58.](#) punktu).

3. ieteikums. Uzlabot dalībvalstu kvalitātes ziņojumus un Eiropas statistikas kvalitātes novērtējumu

Komisijai iesakām:

- a) nodrošināt, ka no dalībvalstīm saņemto kvalitātes ziņojumu pamatā ir kopēji standarti un ka tajos apkopotā informācija ir pilnīga un salīdzināma;
- b) veikt rūpīgākus un labāk dokumentētus novērtējumus darbaspēka, uzņēmējdarbības un veselības statistikas jomā, lai uzlabotu datu precizitāti, savlaicīgumu un punktualitāti, salīdzināmību un saskaņotību.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2024. gads.

99 *Eurostat* ir izstrādājis publicēšanas kalendāru statistikas izplatīšanai, tomēr tajā trūkst informācijas par dažiem aspektiem. Turklāt *Eurostat* vēl nav vispārējas pārskatīšanas politikas un tas vienlaicīgi npublicē visu dalībvalstu darbaspēka apsekojuma un veselības izdevumu datus (sk. [59.–63.](#) punktu).

100 *Eurostat* nodrošina piekļuvi pirms datu publicēšanas dažiem Komisijas dienestiem un plašsaziņas līdzekļu kanāliem, un tas var radīt ekonomiskās iedzīvošanās un informācijas noplūdes risku. Noteikumi par piekļuvi pirms publicēšanas nav pilnībā aprakstīti *Eurostat* tīmekļa vietnē, un nav publiskots neviens saraksts ar visiem lietotājiem, kuriem ir privilēģēta piekļuve (sk. [64.–69.](#) punktu).

4. ieteikums. Pārskatīt pašreizējo praksi attiecībā uz piekļuvi statistikas datiem pirms to publicēšanas

Komisijai iesakām:

- a) rūpīgi izvērtēt nepieciešamību pēc piekļuves pirms publicēšanas un pievienoto vērtību, ko šāda prakse rada;

- b) ja prakse tie saglabāta, publicēt visaptverošu informāciju par privilēģētu piekļuvi un stiprināt aizsardzības pasākumus pret iespējamo informācijas noplūdi.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

101 Komisija ir guvusi labus panākumus, ieviešot lielāko daļu no profesionālizvērtēšanas ieteikumiem, piemēram, attiecībā uz tiesību aktu arhitektūru, komunikāciju un lietotājiem. Tomēr tā nav ņēmusi vērā dažus svarīgus ieteikumus par neatkarību un objektivitāti (sk. 70.–75. punktu).

102 Eurostat novērtējums par to, kā dalībvalstis īsteno profesionālizvērtēšanā ieteiktās uzlabošanas darbības, lielā mērā balstās uz statistikas iestāžu savstarpēju uzticēšanos. Dažu uzlabošanas darbību īstenošana bija apgrūtināta, jo tā bija atkarīga no struktūrām ārpus valsts statistikas iestādes un trūka politiskā atbalsta. Svarīgākās uzlabošanas darbības, piemēram, grozījumi valsts tiesību aktos statistikas jomā, ir īstenotas tikai daļēji. Turklāt joprojām ne visās dalībvalstīs ir novērojama profesionālā neatkarība, jo īpaši citu valsts iestāžu līmenī (sk. 76.–82. punktu).

103 Profesionālizvērtēšanas mērķis ir novērtēt Eurostat un ESS atbilstību prakses kodeksam, un kopš šā instrumenta pirmās izmantošanas reizes tā struktūra ir uzlabojusies. Tomēr profesionālizvērtēšana netiek veikta pietiekami bieži, lai nodrošinātu pastāvīgus kvalitātes uzlabojumus, un tā ne vienmēr vispusīgi aptver valstu statistikas sistēmas. Neraugoties uz Eiropas Statistikas pārvaldības konsultatīvās padomes neatkarību no valstu interesēm, tai ir ierobežota loma profesionālizvērtēšanas struktūras izveidē (sk. 83.–89. punktu).

5. ieteikums. Izvērtēt Eiropas Statistikas pārvaldības konsultatīvās padomes pilnvaru stiprināšanas iespējas

Komisijai jāizvērtē, vai ir lietderīgi un piemēroti paplašināt Eiropas Statistikas pārvaldības konsultatīvās padomes pašreizējās pilnvaras un iekļaut tajās lēmumu pieņemšanas funkciju attiecībā uz visiem galvenajiem profesionālizvērtēšanas elementiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

Šo ziņojumu 2022. gada 26. oktobra sēdē Luksemburgā pieņēma IV apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis Mihails Kozlovs.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. Oficiālā statistika Covid-19 krīzes kontekstā

Covid-19 ir būtiski apgrūtinājis statistikas sistēmu darbību, radot ievērojamu spriedzi iestādēm, kas atbild par statistikas darbībām. Neatliekamākais uzdevums ir nodrošināt sabiedrības veselības statistikas savlaicīgu iesniegšanu un sniegt pietiekamu informāciju par ekonomikas “reālo nozari”, jo īpaši mājāsaimniecībām un MVU.

Pandēmija sākotnēji ierobežoja datu plūsmu no uzņēmumiem un mājāsaimniecībām, radot problēmas attiecībā uz oficiālās statistikas izveidi. Tradicionālās datu vākšanas metodes klātienē vairs nebija iespējamās, un daži apsekojumi kļuva neiespējami un bija jāatliek. Covid-19 radīja problēmas arī saistībā ar spēkā esošajiem interpretācijas un pietiekamības standartiem. Līdz ar to oficiālajai statistikai bija ātri jāpielāgojas mainīgajiem apstākļiem. Tiek plaši pielietotas tādi alternatīvi datu vākšanas līdzekļi kā telefona zvani, interneta programmas vai lielle dati. Tomēr šī pāreja var ietekmēt datu kvalitāti un salīdzināmību. Sākotnēji politikas veidotāji un plašsaziņas līdzekļi galvenokārt apmierināja pieprasījumu pēc gandrīz reāllaika globālajiem epidemioloģiskajiem datiem, izmantojot infopaneļus, piemēram, [Džona Hopkinša Universitātē](#) izstrādāto infopaneli, kas darbojās neatkarīgi no oficiālajām statistikas sistēmām. Vēlāk [PVO](#) un [ECDC](#) izveidoja savus infopaneļus – tas aizpildīja datu iztrūkumu, bet radīja salīdzināmības problēmas.

ESGAB uzskata, ka ESS uz Covid-19 krīzi reaģēja pozitīvi. Lai gan pandēmija smagi skāra vairākus statistikas datu sagatavošanas posmus, ESS valstīm un *Eurostat* izdevās nodrošināt galveno rādītāju sagatavošanas nepārtrauktību. Lai mainīgajos apstākļos nemazinātos statistikas kvalitāte un salīdzināmība, *Eurostat* publicēja vairāk nekā 30 vadlīniju, kas attiecās gan uz vispārējiem, gan nozaru metodikas jautājumiem. *Eurostat* savā tīmekļa vietnē arī izveidoja īpašu sadaļu, kurā lietotājiem sniegta jaunākā informācija. Tas izveidoja Covid-19 datu kopu sarakstu un publiskoja Eiropas statistisko infopaneli par atveseļošanu, kurā pašlaik ir iekļauti 27 ar atveseļošanu saistīti rādītāji par veselības, sociālajiem, ekonomiskajiem, uzņēmējdarbības un vides jautājumiem. Visbeidzot, *Eurostat* ieviesa vairākus jaunus krīzei paredzētus rādītājus (piemēram, nāves gadījumu skaits nedēļā un anormāla mēneša mirstība), lai labāk novērtētu pandēmijas ietekmi. 2020. gada novembrī VSI un *Eurostat* vadības vienojās par koordinētu reakciju uz turpmākām krīzēm, kuras varētu skart ESS, parakstot Visbādenes memorandu nolūkā sekmēt kopīgu pieeju turpmāku krīžu risināšanā.

II pielikums. Atlasītās statistikas darbības

Tematiskā joma: darbaspēks	
Statistikas darbība: darbaspēka aptauja (DSA)	
Apraksts	Nodarbinātības statuss ir darba tirgus statistikas pamatjēdziens. Eiropas Savienības DSA ir plašākais Eiropas mājāsaimniecību izlases veida apsekojums, kas sniedz ceturkšņa un gada rezultātus par 15 gadus vecu un vecāku personu līdzdalību darba tirgū, kā arī par ekonomiski neaktīvām personām. Tas attiecas uz privāto mājāsaimniecību rezidentiem. Personas iedala trīs kategorijās: algoti darbinieki, bezdarbnieki un personas ārpus darba tirgus (iepriekš dēvētas par ekonomiski neaktīvām personām). Ir pieejams sīkāks sadalījums, piemēram, pēc dzimuma un vecuma. Eiropas Savienības DSA veic valsts statistikas iestādes, un datus centralizēti apstrādā <i>Eurostat</i>. VSI ir atbildīgas par izlases veidošanu, anketu sagatavošanu, interviju veikšanu un rezultātu nosūtīšanu <i>Eurostat</i> atbilstoši vienotajai kodēšanas sistēmai. Eiropas Savienības DSA izmantotās definīcijas atbilst rezolūcijai, kas pieņemta 13. Starptautiskajā darba statistiķu konferencē, kuru 1982. gadā sasauca Starptautiskā Darba organizācija (“SDO pamatnostādnes”).
Atbildība par datu kvalitātes novērtēšanu	Dalībvalstis ir atbildīgas valsts līmenī, <i>Eurostat</i> atbild par datiem, kurus nosūtījušas visas dalībvalstis.
Tiesiskais regulējums	ES DSA pamatā ir Eiropas tiesību akti kopš 1973. gada. Galvenais regulējums līdz 2020. gadam: — Regula (EK) Nr. 577/98. Galvenais regulējums, kas ir spēkā kopš 2021. gada datu vākšanas: — Regula (ES) 2019/1700 (pamatregula), Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/256, Komisijas Deleģētā regula (ES) 2020/257, Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/2181 un Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2019/2240.
— Regularitāte	Reizi ceturksnī, reizi gadā
— Iesniegšanas datums	Attiecībā uz ceturkšņa datiem: 12 nedēļu laikā pēc atsaucē perioda beigām. Par 2021.–2023. gadu: 10 nedēļu laikā pēc pārskata perioda beigām. Gada dati iegūti no datiem par četriem ceturkšņiem. Datus par apsekojuma rādītāju “darba samaksa pamatdarbā” var nosūtīt <i>Eurostat</i> 21 mēneša laikā pēc atsaucē perioda beigām, ja šīs informācijas sniegšanai izmanto administratīvos datus.
— Publicēšanas datums	Tiesiskajā regulējumā nav norādīts.

Tematiskā joma: uzņēmējdarbības statistika	
Statistikas darbība: uzņēmējdarbības strukturālā statistika (USS)	
Apraksts	USS apraksta saimniecisko darbību struktūru, veikšanu un sniegumu līdz visdetalizētākajam darbības līmenim (vairāki simti ekonomikas nozaru). USS plašākā nozīmē ir apkopotās datu kopas, kuras izstrādātas, sagatavotas un izplatītas, lai atbalstītu lēmumu pieņemšanas procesu attiecībā uz rīcībpolitiku, kas saistīta ar uzņēmējdarbības nozari Eiropas Savienībā, un lai uzraudzītu šīs politikas ietekmi un sniegtu šo informāciju sabiedrībai, uzņēmumiem un zinātniekiem.
Atbildība par datu kvalitātes novērtēšanu	Dalībvalstis ir atbildīgas valsts līmenī, <i>Eurostat</i> – par datiem, kurus nosūtījušas visas dalībvalstis.
Tiesiskais regulējums	ES dalībvalstis iesniedz USS reizi gadā, pamatojoties uz juridiskajām saistībām, kas ir spēkā kopš 1995. gada.
— Regularitāte	Reizi gadā
— Iesniegšanas datums	Dati jānosūta ne vēlāk kā 18 mēnešus pēc atsaucē gada. Neliels skaits provizorisks rezultātu jāiesniedz ne vēlāk kā 10 mēnešus pēc atskaite gada.
— Publicēšanas datums	Tiesiskajā regulējumā nav norādīts.

Tematiskā joma: veselība	
Statistikas darbība: veselības izdevumi	
Apraksts	Veselības aprūpes izdevumi ir kvantitatīva norāde par ekonomiskajiem resursiem, kas piešķirti veselības aprūpes funkciju veikšanai, izņemot ieguldīto kapitālu. Veselības aprūpes izdevumi galvenokārt attiecas uz veselības aprūpes precēm un pakalpojumiem, ko patērē rezidentvienības, neatkarīgi no tā, kur notiek patēriņš (tas var būt citur pasaulē) vai kurš par to maksā. Tādējādi netiek iekļauts veselības aprūpes preču un pakalpojumu eksports (uz nerezidentvienībām), savukārt veselības aprūpes preču un pakalpojumu imports galapatēriņam ir iekļauts. Dati par veselības aprūpes izdevumiem sniedz informāciju par izdevumiem funkcionāli definētajā veselības jomā, iedalot tos pēc pakalpojumu sniedzēja kategorijas (piemēram, slimnīcas un ģimenes ārsti), funkciju kategorijas (piemēram, ārstnieciskā aprūpe, rehabilitācijas aprūpe, klīniskā laboratorija, pacientu transports un izrakstītās zāles) un finansēšanas shēmas (piemēram, sociālais nodrošinājums, privātās apdrošināšanas sabiedrības un māsasaimniecības). Veselības izdevumu datu vākšanai izmanto Veselības datu uzskaites sistēmu (SHA) un attiecīgo Starptautiskās veselības kontu klasifikāciju. SHA izveido integrētu visaptverošu un starptautiski salīdzināmu kontu sistēmu un nodrošina vienotu grāmatvedības pamatnoteikumu sistēmu un standarta tabulu kopumu datu paziņošanai par veselības izdevumiem. Veselības datu uzskaites sistēma jeb 2011. gada SHA ir statistikas atsaucē rokasgrāmata, kurā visaptveroši aprakstītas veselības aprūpes finanšu plūsmas.
Atbildība par datu kvalitātes novērtēšanu	Dalībvalstis ir atbildīgas valsts līmenī, <i>Eurostat</i> , ESAO un PVO atsevišķi novērtē dažādas dalībvalstu grupas.
Tiesiskais regulējums	Komisijas Regula (ES) 2015/359, ar ko īsteno Regulu (EK) Nr. 1338/2008.
— Regularitāte	Reizi gadā, atsaucē periods ir kalendārais gads.
— Iesniegšanas datums	Dati un pārskata metadati par atsaucē gadu N jāiesniedz 16 mēnešu laikā pēc atsaucē gada.
— Publicēšanas datums	Tiesiskajā regulējumā nav norādīts.

Tematiskā joma: veselība	
Statistikas darbība: ar izdevumiem nesaistīti veselības dati	
Apraksts	Kopīga ESAO/<i>Eurostat</i>/PVO ar izdevumiem nesaistītu veselības aprūpes datu vākšana papildina pašreizējo kopīgo datu vākšanu par veselības izdevumiem. Šā iemesla dēļ slimnīcas un resursi ir definēti Veselības datu uzskaites sistēmā (<i>SHA</i>). Aptvertie veselības aprūpes resursi ir nodarbinātība veselības aprūpes nozarē, fiziskie resursi un veselības aizsardzības pasākumi.
Atbildība par datu kvalitātes novērtēšanu	Dalībvalstis ir atbildīgas valsts līmenī, <i>Eurostat</i> , ESAO un PVO atsevišķi novērtē dažādas dalībvalstu grupas.
Tiesiskais regulējums	Komisija plāno pieņemt datu vākšanas juridisko pamatu 2023. gadā. Tomēr pagaidām dati tiek vākti pēc brīvprātības principa.
— Regularitāte	Reizi gadā
— Iesniegšanas datums	Dati jāiesniedz 14 mēnešu laikā pēc atsaucē gada beigām.
— Publicēšanas datums	Tiesiskā regulējuma projektā nav norādīts.

Tematiskā joma: veselība	
Statistikas darbība: nāves cēloņi	
Apraksts	Dati par nāves cēloņiem sniedz informāciju par mirstības sakarībām un ir būtisks sabiedrības veselības informācijas elements. Eiropas statistika par nāves cēloņiem attiecas uz visiem reģistrētajiem nāves gadījumiem un nedzīvi dzimušiem bērniem katrā dalībvalstī, atsevišķi izdalot rezidentus un nerezidentus. Šie dati attiecas uz nāves pamatcēloni, ko PVO ir definējusi kā “slimību vai ievainojumu, ar ko sākās tieši nāvi izraisošā slimības norise, vai nelaimes gadījuma apstākļi vai vardarbība, kas radīja nāvējošo ievainojumu”. Nāves cēloņu dati ir klasificēti pēc Eiropas Nāves cēloņu sarakstā iekļautajiem 86 cēloņiem, pamatojoties uz Starptautisko slimību klasifikatoru (<i>ICD</i>). Šos datus iegūst no miršanas apliecībām. Medicīniskajās izziņās sniegtā informācija, kurā norādīts nāves cēlonis, tiek sasaistīta ar <i>ICD</i>.
Atbildība par datu kvalitātes novērtēšanu	Dalībvalstis ir atbildīgas valsts līmenī, <i>Eurostat</i> atbild par datiem, kurus nosūtījušas visas dalībvalstis.
Tiesiskais regulējums	Komisijas Regula (ES) 328/2011, ar ko īsteno Regulu (EK) Nr. 1338/2008.
— Regularitāte	Reizi gadā
— Iesniegšanas datums	Dati par katru gadu jāiesniedz 24 mēnešu laikā pēc atskaites gada beigām (līdz 31. decembrim); brīvprātīgi iesniedzamie dati – T+ 18 mēnešu laikā (līdz 30. jūnijam).
— Publicēšanas datums	Tiesiskajā regulējumā nav norādīts.

Avots: ERP, pamatojoties uz *Eurostat* tīmekļa vietnē pieejamo informāciju.

III pielikums. Starptautisko statistikas pamatnostādņu, ieteikumu un paraugprakses piemēri

Temats un avots	Apraksts
Statistikas iestāde	
Eiropadome (2010. gads)	Statistikas iestādēm attiecībā uz datu sniegšanu jābūt pilnīgi neatkarīgām.
ANO EEK (2016. gads)	Valsts statistikas iestāde ir profesionāli neatkarīga struktūra, kas darbojas valsts premjerministra/prezidenta pakļautībā, vai autonoma valsts struktūra, kuras pārvaldes struktūra ir valsts statistikas padome.
Resursi	
ANO (2015. gads)	Statistikas iestādes vadītājs ir atbildīgs par budžeta pārvaldību, un tam ir tiesības sniegt publiskus komentārus par statistikas iestādei piešķirto budžetu.
ESAO (2015. gads)	Valstu statistikas iestādēm ir pietiekams finansējums, lai sagatavotu un izplatītu statistiku, atbalstītu personāla apmācības, uzlabotu datu apstrādes resursus un ieviestu inovācijas. Resursi ir pietiekami apjomīgi un kvalitatīvi, lai apmierinātu statistikas vajadzības.
ANO EEK (2018. gads)	VSI budžetam ir jāsedz kopējās statistikas sagatavošanas un personāla izmaksas, kā arī nepieciešamie līdzekļi ieguldījumiem infrastruktūrā, jaunās tehnoloģijās, jaunas statistikas metodikas izstrādē u. c.
ESAO (2015. gads)	Oficiālās statistikas izstrādātājiem jāpiešķir pietiekami cilvēkresursi, finanšu un tehniskie resursi, kas vajadzīgi statistikas programmu ieviešanai.
ESAO (2020. gads)	Valstu statistikas iestādēm nepieciešams noteikts funkcionālās un budžeta autonomijas līmenis un juridiskas personas statuss, lai tās spētu pārvaldīt un nodrošināt savus cilvēkresursus, finanšu un tehniskos resursus, ievērojot vai nu valdības, vai parlamenta noteiktos vispārējos ierobežojumus, par kuriem valstu statistiķiem ir jāatskaitās (piemēram, sagatavojot ziņojumu par statistikas darbībām un budžeta izpildi), lai iegūtu tiesības vai līgumsaistības ar trešām personām uz savu neatkarīgu atbildību, noteiktu cilvēkresursu un tehnisko resursu vajadzības vai plānotu un noteiktu prioritātes darbībām un statistikas darbībām saskaņā ar gada un daudzgadu plāniem.
Galvenais statistiķis	
ANO EEK (2016. gads)	Valsts statistikas iestādi vada galvenais statistiķis, kuru pēc valdības priekšlikuma uz noteiktu [X] gadu termiņu ieceļ valsts premjerministrs/prezidents, balstoties uz publiski izziņotās vakances un atklāta konkursa rezultātiem, kuru pamatā ir vienīgi attiecīgās profesionālās kompetences. Šo sākotnējo amata pilnvaru laiku var pagarināt vienu reizi. Galvenais statistiķis nebūtu jāiesaista pastāvīgās mobilitātes shēmās valsts pārvaldes iestādēs, ja šādu sistēmu var citādi piemērot šajā līmenī. Galvenais statistiķis jāieceļ uz laiku, kas noteikts likumā par statistiku; lai uzsvērtu profesionālo neatkarību, amata pilnvaru termiņam jāatšķiras no valdības pilnvaru termiņa. Likums paredz iespēju vienu reizi pagarināt pilnvaru termiņu un iespēju to atkārtoti pagarināt, pamatojoties vienīgi uz jaunu publiski izziņotu vakanci un atklātu konkursu.
ESAO (2020. gads)	Dažādi valsts statistiķa un politisko iestāžu pilnvaru termiņi varētu pastiprināt oficiālās statistikas izstrādātāju profesionālo neatkarību.
ANO EEK (2016. gads)	Galvenā statistiķa pilnvaru termiņu nevar izbeigt pirms termiņa beigām jebkādu iemeslu dēļ, kas apdraud statistikas principus. Pilnvaru termiņu var izbeigt tikai šādu iemeslu dēļ: a) galvenais statistiķis pats atkāpjas no amata; b) viņam tiek atņemta pilsonība; c) tiesas lēmums, ar kuru galvenais statistiķis atzīts par nespējīgu vai ar ierobežotām darba spējām;

Temats un avots	Apraksts
	d) likumīgs tiesas spriedums par tīšu noziedzīgu nodarījumu vai ieslodzījums atbilstoši tiesas likumīgajam spriedumam; e) galvenā statistiķa nāves gadījumā amata pienākumus uzskata par izbeigtiem.
ESAO (2020. gads)	Valsts statistiķa atļaušanas procedūras, tostarp to nosacījumu saraksts, saskaņā ar kuriem viņu var atlaist, skaidri jānosaka likumā par statistiku nolūkā nodrošināt, ka procedūras nevar ietekmēt izmaiņas valdībā.
Kvalitātes novērtējums	
ANO EEK (2016. gads)	Valsts statistikas sistēmas institucionālās vides, procesu un rezultātu novērtējumu var veikt iekšējie un ārējie eksperti. Šajos novērtējumos īpaša uzmanība varētu būt vērsta uz oficiālās statistikas principiem un starptautisko statistikas standartu un ieteikumu piemērošanu. Tos var uzsākt oficiālās statistikas izstrādātājs, statistikas padome vai starptautiska organizācija. Šādos novērtējumos var izmantot valsts (piemēram, no zinātnieku aprindām) vai starptautiskus ekspertus. Novērtējumu rezultāti jāpubliko. Turklāt galvenā statistiķa pārziņā ir regulāri novērtēt, vai citi oficiālās statistikas izstrādātāji ievēro oficiālās statistikas principus. Lai nodrošinātu statistikas kvalitāti, oficiālās statistikas izstrādātājiem ir pienākums un tiesības piemērot statistikas metodes, piemēram, atsevišķu datu rediģēšanu, sasaistīt ierakstus vai citā veidā apvienot datus no dažādiem avotiem, kā arī izmantot aplēšanas paņēmienus. Tas ietver atbildi nesniegšanas pareizu apstrādi gan izlases veida apsekojumus, gan visaptverošākos apsekojumus. Valsts statistikas iestādei ir jāpilnveido savas metodoloģiskās zināšanas, jāseko līdzi starptautiskajām norisēm un jāapmainās ar šīm zināšanām ar citiem oficiālās statistikas izstrādātājiem.
Izplatīšana	
ANO (2015. gads)	Par metožu vai klasifikācijas izmaiņām un pārskatīšanu kopumā tiek ziņots iepriekš. Tiek publicēta to rezultātu pārskatīšanas politika, uz kuriem attiecas plānota un neplānota pārskatīšana, un publicētajos statistikas datos atklātās kļūdas tiek pēc iespējas ātrāk labotas un publicētas. Ir ieviestas iekšējās procedūras kļūdu paziņošanai un labošanai.
ANO EEK (2016. gads)	Pārskatīšana ir plānota procesa rezultāts, kad dati tiek apkopoti vai mainās jēdzieni, definīcijas un klasifikācija, ko izmanto oficiālajā statistikā, piemēram, saistībā ar starptautisko standartu izmaiņām. Oficiālās statistikas izstrādātājiem savlaicīgi jāinformē lietotāji par plānotajām izmaiņām un to ietekmi uz salīdzināmību laika gaitā, piemēram, par laikrindu pārtraukumiem. Būtiskas statistikas pārskatīšanas laikā laikrindas pirms izmaiņu ieviešanas ir jāpārskaita, izmantojot jaunus jēdzienus, definīcijas un klasifikāciju, nolūkā nodrošināt pietiekami garas un saskaņotas laikrindas pirms un pēc izmaiņām.
ESAO (2015. gads)	Tiesību akti garantē visiem lietotājiem vienlaicīgu un vienlīdzīgu piekļuvi oficiālajai statistikai. Ja publiskai vai privātai struktūrai ir piekļuve oficiālajai statistikai pirms tās publicēšanas, šis fakts un turpmākie pasākumi jāpubliko un jāuzrauga. Gadījumā, ja notiek informācijas noplūde, pirms publicēšanas veicamie pasākumi ir vēlreiz jāpārskata, lai nodrošinātu objektivitāti.
ANO EEK (2016. gads)	Stingra politika attiecībā uz pilnīgi vienlīdzīgu un vienlaicīgu piekļuvi oficiālajai statistikai visiem lietotājiem bez privilēģētas piekļuves. Ja pastāv prakse piešķirt piekļuvi pirms publicēšanas, tā jāpārskata, lai to pārtrauktu vai izmantotu mazāk.
ESAO (2020. gads)	Divi rādītāji ir atzīti par nozīmīgiem nolūkā novērtēt oficiālās statistikas pārredzamību un izstrādātāju priekšstatu par objektivitāti un neatkarību: pirmkārt, standarta publicēšanas laiks un publicēšanas kalendāri, kuros sniegta informācija par precīziem statistikas publicēšanas datumiem nākamajos 12 mēnešos (ieteikumā kā paraugprakse ir norādīts slidošais 12 mēnešu publicēšanas kalendārs, kurā publicēšanas datumi kļūst pieejami pakāpeniski). Otrkārt, ir ieviestas procedūras, ar

Temats un avots	Apraksts
	kurām visiem lietotājiem nodrošināt vienlīdzīgu un vienlaicīgu piekļuvi statistikas datiem.
ANO EEK (2016. gads)	Visiem oficiālās statistikas izstrādātājiem jāizveido publiski, iepriekš izziņots publicēšanas kalendārs ar plānotajiem oficiālās statistikas publicēšanas datumiem un laikiem. Attiecīgi visi lietotāji ir informēti par to, kad tiek publicēta oficiālā statistika, un statistika tiek izplatīta neatkarīgi no valdības vai politisko dalībnieku reakcijas. Visiem oficiālās statistikas datiem jāpievieno pienācīgi un atjaunināti metadati un paskaidrojumi, ko sagatavojis atbildīgais izstrādātājs, lai lietotāji varētu saprast iegūto statistiku. Metadati var sniegt informāciju par datu atribūtiem, piemēram, laikeru garumu un konsekvenci, paredzamo vidējo pārskatīšanu skaitu utt. Lietotājiem ar eksperta zināšanām būs vajadzīgi detalizētāki metadati, kas ļautu novērtēt izmantotās statistikas metodes un kvalitāti.
ANO EEK (2016. gads)	Galvenā prasība attiecībā uz izplatīšanu ir oficiālo statistiku izplatīt savlaicīgi un saskaņā ar termiņiem, pilnībā ņemot vērā oficiālās statistikas principus un konkrētos pantus par izplatīšanu. Konfidencialitātes aizsardzība un vienlīdzīga piekļuve oficiālajai statistikai ir galvenie principi, kas attiecas uz izplatīšanu. Princips, kas paredz visiem lietotājiem (tostarp vadības līmenī) vienlīdzīgu un vienlaicīgu piekļuvi statistikai, ir galvenais oficiālās statistikas ētikas elements. Izplatot informāciju tīmeklī, šo principu šobrīd var piemērot ļoti stingri, nosakot precīzu laiku, kad būs publiski pieejama jauna statistika. Vispārējais tiesību akts paredz stingru politiku attiecībā uz pilnīgi vienlīdzīgu un vienlaicīgu piekļuvi oficiālajai statistikai visiem lietotājiem bez privilēģētas piekļuves. Vienlīdzīga piekļuve ir arī svarīgs oficiālās statistikas ražotāju izstrādātāju neatkarības rādītājs. Ja pastāv prakse piešķirt piekļuvi pirms publicēšanas, tā jāpārskata, lai to pārtrauktu vai izmantotu mazāk. Ja valsts izvēlas atkāpes no vienlīdzīgas un vienlaicīgas piekļuves principa, statistikas tiesību aktiem jāpievieno pants, kas regulē atlasīto iestāžu un atlasīto statistikas datu privilēģētu piekļuvi. Ikvienam lietotājam, kuram ir piešķirta piekļuve pirms publicēšanas, jāparaksta embargo deklarācija. Sabiedrība ir jāinformē par to, kurām iestādēm ir piekļuve pirms publicēšanas, attiecīgajiem datiem un laiku, kad piekļuve tiek piešķirta.
Profesionālizvērtēšanas	
INTOSAI (2019. gads)	Vērtētā augstākā revīzijas iestāde var arī pieprasīt sākotnējai profesionālizvērtēšanas grupai pārbaudīt, cik lielā mērā ieteikumi ir ieviesti pēc saskaņota laika (piemēram, viens, divi vai trīs gadi) atkarībā no ieteikuma svarīguma un nozīmīguma pakāpes. Pēc verifikācijas minētā grupa var sagatavot papildu ziņojumu par ieteikumu ieviešanas statusu, kā arī par sākotnējo ieteikumu iespējamiem atjauninājumiem. Jo īpaši gadījumos, kad pirmās profesionālizvērtēšanas rezultāti ir publicēti, pārredzamības un pārskatatbildības nolūkos paraugprakse būtu publicēt arī pēcpārbaudes profesionālizvērtēšanas rezultātus.

NB! Sarakstu var papildināt.

IV pielikums. Revīzijas izlasē iekļautie projekti

	Projekta apraksts	Valsts	Gads	Labuma guvējs	Finansējuma sniedzējs	Apstiprinātā dotācijas summa (EUR)
1	2016. gada DSA <i>ad hoc</i> modulis par jauniešiem darba tirgū	Somija	2015	Somijas Statistikas birojs	EMPL ĢD	63 813
2	DSA kvalitātes uzlabojumi*	Horvātija	2016	Horvātijas Statistikas birojs	2013.–2020. gada ESP	28 424
3	2017. gada DSA <i>ad hoc</i> modulis par pašnodarbinātību	Kipra	2016	Kipras Statistikas dienests	EMPL ĢD	25 773
4	DSA kvalitātes uzlabojumi*	Itālija	2016	<i>Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT)</i>	2013.–2020. gada ESP	29 000
5	2017. gada DSA <i>ad hoc</i> modulis par pašnodarbinātību	Itālija	2016	<i>Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT)</i>	EMPL ĢD	140 000
6	DSA kvalitātes uzlabojumi*	Somija	2017	Somijas Statistikas birojs	2013.–2020. gada ESP	177 474
7	Statistikas datu sagatavošana, vākšana un nosūtīšana attiecībā uz IKT izmantošanu un e-komerciju uzņēmumos, kā arī uz IKT izmantošanu mājāsaimniecībās – 2014. gads*	Kipra	2013	Kipras Statistikas dienests	2013.–2020. gada ESP	98 834
8	Uzņēmējdarbības strukturālās statistikas un citas uzņēmējdarbības statistikas mikrodati	Somija	2015	Somijas, Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas, Nīderlandes un Latvijas statistika; vairāku valstu projekts	2013.–2020. gada ESP	185 467
9	Uzņēmējdarbības strukturālās statistikas un citas uzņēmējdarbības statistikas mikrodati	Itālija	2015	<i>Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT)</i>	2013.–2020. gada ESP	33 909
10	Uzņēmējdarbības strukturālā statistika*	Lietuva	2018	<i>Statistikos Departamentas Prie Liet</i>	2013.–2020. gada ESP	16 340
11	Veselības uzskaitē (2011. gada SHA)*	Somija	2014	Somijas Veselības un labklājības institūts (THL)	SANTE ĢD	52 748
12	Saslimstības statistika	Horvātija	2019	<i>Hrvatski Zavod Za Javno Zdravstvo</i>	SANTE ĢD	52 748
13	Uz diagnozi balstītu saslimstības datu aprēķināšana Lietuvā	Lietuva	2019	<i>Higienos Institutas</i>	SANTE ĢD	13 302

NB! Ar zvaigznīti (*) atzīmētie projekti attiecas uz obligātajām statistikas darbībām.

V pielikums. Alternatīvu līdzekļu apzināšana nolūkā iegūt savlaicīgākus datus par Covid-19 izraisītajiem nāves gadījumiem

Eiropā pirmie Covid-19 nāves gadījumi tika apstiprināti 2020. gada februārī. Tomēr nav ticams, ka pilnīga Eiropas statistika par 2020. gada nāves cēloņiem tiks publicēta pirms 2023. gada (sk. [10. attēlu](#)). Lai apmierinātu vajadzību pēc informācijas pandēmijas laikā, tika vāktas divas datu kopas gandrīz reāllaikā: Covid-19 izraisīto nāves gadījumu skaits dienā un nāves gadījumu skaits kā demogrāfiski dzīves notikumi nedēļā.

Covid-19 izraisīto nāves gadījumu skaits: Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs ([ECDC](#)) publicē informāciju par Covid-19 izraisīto nāves gadījumu skaitu Eiropā, izmantojot tādas avotus kā veselības ministrijas un sabiedrības veselības institūti. [PVO](#) un [Džona Hopkinsa Universitāte](#) ir publicējusi to pašu statistiku attiecībā uz visu pasauli. Tomēr, ņemot vērā valstu atšķirīgo nāves cēloņu klasifikāciju, kā arī vairākas problēmas saistībā ar nepietiekamu un pārāk lielu aptvērumu, dati var būtiski atšķirties un sarežģīt valstu salīdzināmību. Piemēram, pandēmijas sākumā Beļģija reģistrēja visus nāves gadījumus, kas *varētu būt* saistīti ar Covid-19, kā *faktiski* Covid-19 izraisītus, neprasot laboratorijas testus. Turpretī Itālija pieprasīja pozitīvu testa rezultātu attiecībā uz nāves gadījumiem, kam piedēvētais cēlonis ir Covid-19, un Kipra izmantoja abu pieeju kombināciju.

Nāves gadījumi un anormāla mirstība: Eksperti uzskata, ka šī metode, par kuru ir atbildīgas VSI, ir piemērotāks rādītājs pandēmijas kopējās ietekmes uz nāves gadījumiem noteikšanai, lai gan tas neņem vērā nesenās demogrāfiskās pārmaiņas, piemēram, sabiedrības novecošanu. Rādītājs aptver Covid-19 izraisītos nāves gadījumus, kas nav pareizi diagnosticēti un paziņoti, kā arī nāves gadījumus ar citiem cēloņiem, kas saistīti ar vispārējiem pandēmijas apstākļiem. ESS 2020. gada aprīlī ieviesa datu vākšanu par nāves gadījumu skaitu nedēļā un 2020. gada decembrī sāka publicēt datus par anormālu mirstību. VSI turpināja brīvprātīgi nosūtīt [Eurostat](#) datus par nāves gadījumu skaitu nedēļā.

Tabulā ir norādīti dati par 2020. un 2021. gadu ES un EBTA valstīs, un tie aprēķināti, izmantojot abas metodikas. Anormāla mirstība ir par aptuveni 34 % lielāka, nekā liecina [ECDC](#) dati par Covid-19 izraisītajiem nāves gadījumiem.

	Covid-19 izraisītie nāves gadījumi (ECDC)	Anormāla mirstība* (Eurostat)
2020	393 570	557 823
2021	519 136	667 599
Kopā	912 706	1 225 422

*Salīdzina nāves gadījumu skaitu no visiem pandēmijas laikā novērotajiem cēloņiem un paredzamo nāves gadījumu skaitu, ja pandēmija nebūtu notikusi, izmantojot datus par pēdējiem pirmspandēmijas gadiem (2016.–2019. gads).

Avots: *Eurohealth 2020; 26(2)*; West, A., “*Reporting of COVID-19 deaths in Austria, France, Germany, Italy, Portugal and the UK*”, *Social Policy Working Paper 10–20*, Londona: *LSE Department of Social Policy*, 2020; ECDC par Covid-19 nāves gadījumiem; *Eurostat* par anormālu mirstību.

VI pielikums. ESGAB ieteikumi, 2014. un 2021. gads

2014. gads (<i>Eurostat</i> otrā profesionālizvērtēšana)	2021. gads (<i>Eurostat</i> trešā profesionālizvērtēšana)
2014/1: <i>Eurostat</i> ģenerāldirektoru turpmākas iecelšanas kārtība jānosaka tiesību aktos, un tās pamatā jābūt atklātam konkursam.	2021/1: <i>ESGAB</i> iesaka tiesību aktos precizēt <i>Eurostat</i> ĢD darba līguma priekšlaicīgas izbeigšanas (atlaišanas) iemeslus. Nav jāiekļauj iemesli, kas apdraud viņa(-as) profesionālo vai zinātnisko neatkarību.
2014/2: <i>Eurostat</i> ģenerāldirektora atlases pamatkritērijiem jābūt viņa(-as) profesionālajai reputācijai starptautiskajā statistikas kopienā, kā arī vadības spējām.	2021/2: <i>ESGAB</i> iesaka, ka <i>Eurostat</i> augstākās vadības, izņemot ģenerāldirektora, pieņemšanai darbā un atlaišanai jābūt publiskai un pārredzamai, īpašu uzmanību pievēršot kvalifikācijām statistikas jomā.
2014/3: Tiesību aktos jāprecizē iemesli <i>Eurostat</i> ģenerāldirektora priekšlaicīgai atbrīvošanai no darba. Nav jāiekļauj iemesli, kas apdraud viņa(-as) profesionālo vai zinātnisko neatkarību.	2021/3: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> sadarbībā ar attiecīgajiem Eiropas Komisijas ĢD nodrošināt sistemātiskus turpmākus pasākumus attiecībā uz citiem statistikas datiem piemērojamās kvalitātes pamatprincipu īstenošanu. Tajos jāietver izpēte par to, cik lietderīgi ir izveidot savstarpējas profesionālizvērtēšanas procesus, lai uzraudzītu un vajadzības gadījumā stiprinātu atbilstību kvalitātes pamatprincipiem.
2014/4: <i>Eurostat</i> augstākās vadības, izņemot ģenerāldirektora, pieņemšanai darbā un atlaišanai jābūt publiskai un pārredzamai, īpašu uzmanību pievēršot kvalifikācijām statistikas jomā.	2021/4: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> kritiski izvērtēt, vai pašreizējā prakse attiecībā uz privilēģētu piekļuvi statistikai citām Eiropas Komisijas struktūrām, vienlaikus ievērojot ES prakses kodeksu, atbilst <i>Eurostat</i> kā ESS standarta uzraudzītāja lomai.
2014/5: Turpmākajos Eiropas tiesību aktos statistikas jomā jāievēro 2013. gadā pieņemtā likumdošanas struktūra, izmantojot trīs līmeņu pieeju, un jo īpaši jānošķir "kas" pamatregulās un "kā" deleģētajos un īstenošanas aktos.	2021/5: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> turpināt izstrādāt jau pašlaik stingros konfidencialitātes aizsardzības pasākumus, pārskatot un, ciktāl iespējams, vēl vairāk saskaņojot praksi visās statistikas jomās attiecībā uz anonimizācijas un/vai statistisko datu izpaušanas kontroles procedūrām un instrumentiem.
2014/6: Jāpārskata un jāanalizē gadījumi, kad juridiski noteiktas un saskaņotas metodikas vai instrumentu ieviešana dažās dalībvalstīs ievērojami kavējas, ar mērķi noteikt un īstenot nepieciešamos sistēmiskos korektīvos pasākumus.	2021/6: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> izstrādāt visaptverošu stratēģiju sadarbībai ar akadēmiskajām aprindām.
2014/7: Sadarbībā ar dalībvalstīm rūpīgi jāsaskaņo datu apstrādes un kvalitātes rādītāju aprēķināšanas metodes.	2021/7: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> vēl vairāk uzlabot komunikācijas un izplatīšanas praksi, ņemot vērā "jauno informācijas pārslodzes pasauli", kurā daudzi pakalpojumu sniedzēji cīnās par lietotāju ierobežoto uzmanību.
2014/8: Novērtējumi jāveic regulāri un sistemātiski, lai nodrošinātu, ka konsekvences pārbaudes prakse dažādās statistikas jomās ir salīdzināma.	2021/8: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> attiecīgā gadījumā atrast veidus, kā izveidot ārēji pieejamas datu bāzes attiecīgajai statistikai nolūkā veicināt ar rīcībpolitiku saistītu pētniecību.
2014/9: Kvalitātes pārvaldības un nodrošināšanas prakse vēl vairāk jāsaskaņo un jāracionalizē. Attiecībā uz katru statistikas darbību un jomu jāizmanto kopējs standarts uz lietotājiem un izstrādātājiem orientētiem kvalitātes ziņojumiem. Tas nodrošinās, ka šie ziņojumi sniedz līdzīgu informāciju un ka kvalitāti var vienādi novērtēt dažādajās jomās.	2021/9: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> rīkoties, lai uzlabotu mikrodatu pētniecību, izstrādājot piemērotu kārtību un vienojoties ar dalībvalstīm par datu kopām, kurās tai var piekļūt, kā arī privātuma aizsardzības paņēmienus piekļuvei (piemēram, uz metadatiem balstītu programmatūru), ko varētu piemērot arī valsts līmenī.
2014/10: <i>Eurostat</i> jātiecas publicēt pilnu publicēšanas kalendāru un kopīgi publicēt <i>Eurostat</i> un VSI statistiku.	2021/10: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> turpināt pilnveidot analītiskās sistēmas attiecībā uz pārskatīšanu. <i>Eurostat</i> jāpublicē pārskatīšanas politika un regulāra pārskatīšanas analīze.
2014/11: <i>Eurostat</i> pilnībā jāizpēta pilnīga privilēģētas piekļuves aizlieguma iespējamā ietekme un veidi, kā pārvaldīt riskus, ja atsevišķām ziņu aģentūrām tā tiek saglabāta ļoti ierobežotā apmērā.	2021/11: <i>ESGAB</i> iesaka likumdevējiem gaidāmajā Eiropas Datu akta pieņemšanā radīt pastāvīgu iespēju <i>Eurostat</i> un visu Eiropas statistikas izstrādātājiem piekļūt privāti glabātiem datiem.

2014. gads (<i>Eurostat</i> otrā profesionālizvērtēšana)	2021. gads (<i>Eurostat</i> trešā profesionālizvērtēšana)
2014/2: <i>Eurostat</i> jāpārskata un jāpielāgo komunikācijas stratēģija, lai efektīvi sasniegtu savu mērķauditoriju mūsdienu plašsaziņas līdzekļu vidē un optimāli izmantotu modernus komunikācijas līdzekļus dažādiem lietotāju segmentiem.	2021/12 <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> izstrādāt visaptverošu stratēģiju tādu jaunu digitālo datu avotu izmantošanai, kuri var veicināt atbilstības, precizitātes un savlaicīguma mērķu sasniegšanu un var palīdzēt samazināt respondentu slogu, kā arī palielināt izmaksu lietderību.
2014/13: <i>Eurostat</i> jāatbalsta VSI koordinators loma attiecībā ar CVI, pieņemot tikai koda prasībām atbilstošu datu nosūtīšanu no VSI vai pilnvarotas CVI. Neautorizētu datu iesniegšanas termiņš plaši jāizziņo vienu gadu iepriekš. Ja pēc paziņotā datuma <i>Eurostat</i> turpina saņemt neautorizētus vai koda prasībām neatbilstošus datus, <i>Eurostat</i> dati ir jānoraida.	2021/13: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> un ECB balstīties uz pašreizējo ciešo sadarbību starp ESS un ECBS, lai pilnībā izmantotu esošās iespējas labākai koordinācijai un sadarbībai attiecībā uz datu kopīgošanu un sarežģītu statistikas gadījumu izskatīšanu (piemēram, daudznacionāliem uzņēmumiem), un izvērtēt kopējo statistikas infrastruktūru (piemēram, statistikas uzņēmumu reģistru) potenciālu.
2014/14: <i>Eurostat</i> jāizveido skaidri mehānismi savu koordinācijas funkciju pildīšanai Eiropas Komisijā un jāsaprot esošo statistikas darbību saraksts.	2021/14: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> veikt (nākotnē) nepieciešamo darbinieku prasmju/kompetenču apzināšanu un tās klasificēt. Pamatojoties uz šo informāciju, jāpielāgo apmācību piedāvājums esošajiem darbiniekiem, lai nodrošinātu veiksmīgu prasmju pilnveidi attiecīgajās jaunajās jomās. Vienlaikus <i>Eurostat</i> proaktīvi jāizmanto visas iespējas, ko sniedz pašreizējā Eiropas Komisijas darbā pieņemšanas sistēma, lai varētu piesaistīt un noturēt darbiniekus ar nepieciešamajām – nākotnes prasībām atbilstošām – prasmēm.
2014/15: ESS un ECBS galvenā uzmanība jāpievērš pragmatiskam darbam esošajā darbaspēka dalījumā un jāturpina praktiska sadarbība. Būtu lietderīgi, ja ECBS pieņemtu pārbaudāmas kvalitātes nodrošināšanas procedūras, kas līdzīgas ESS ieviestajām procedūrām, lai uzlabotu savstarpēju saprašanos.	2021/15: <i>ESGAB</i> iesaka ES politikas veidotājiem atbalstīt visus pašreizējos inovācijas centienus ar pienācīgu finansējumu, kas aptvertu gan finanšu resursus, gan cilvēkresursus. Tā arī atkārtu savus ieteikumus (2020/6 un 2020/7), ka Komisijai jāierosina ievērojams ieguldījums digitālajā infrastruktūrā statistikas vajadzībām nolūkā veicināt inovācijas un eksperimentus. Dalībvalstu atvērto datu izveidošanas un noturības plāniem un citiem attiecīgajiem ES līdzekļiem būtu jāatbalsta šīs darbības saistībā ar jaunām Eiropas politikas iniciatīvām visā Eiropas Statistikas sistēmā, aptverot gan izstrādes, gan darbības izmaksas.
2014/16: Nākamajā prakses kodeksa pārskatīšanā jāizstrādā princips un atbilstošie rādītāji, kas attiecas uz nepieciešamību koordinēt Eiropas statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu.	2021/16: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> un ESS veikt rūpīgu un pilnīgu Covid-19 krīzes laikā gūtās pieredzes izvērtēšanu. Izvērtēšanā jāaptver izaicinājumi, reaģēšanas pasākumi, šķēršļi un panākumi un jāizdara konkrēti secinājumi. Turklāt jāsaprot rīcības plāns noturībai turpmākās krīzes situācijās.
	2021/17: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> kopā ar VSI izveidot procedūras, ar kurām proaktīvi ieviest ātras statistikas inovācijas, jo īpaši iekļaujot eksperimentālo statistiku. Tas palīdzēs sagatavoties krīzes laikiem. Šajā nolūkā jāiesniedz priekšlikumi par to, kā nodrošināt šādas statistikas redzamību, un jāizstrādā procesi iespējamai vispārējai publiskošanai.
	2021/18: <i>ESGAB</i> iesaka <i>Eurostat</i> vajadzības gadījumā aktīvi un pilnībā izmantot Regulas (EK) Nr. 223/2009 14. panta 1. punkta b) apakšpunktā un 2. pantā paredzētās pilnvaras, lai spētu ātri reaģēt uz neparedzētām un steidzamām politikas veidošanas statistikas vajadzībām. Šajā nolūkā tam jāanalizē šo tiesību normu potenciāls un ierobežojumi. Ja tās izrādās nepietiekamas, šis jautājums jāizskata saistībā ar Regulas (EK) Nr. 223/2009 grozīšanu.

VII pielikums. Valsts statistikas iestāžu uzlabošanas darbību kopsavilkums – situācija 2019. gada 31. decembrī

Klasifikācija	Visas darbības	Līdz 31.12.2018. nepabeigtās darbības	Pabeigta	Slēgta	Īstenošana atkarīga no citiem apstākļiem	Īstenošana kavējas	Pastāvīga darbība	Līdz 31.12.2019. nepabeigtās darbības
1. Pārvaldība un juridiskie aspekti; koordinēšana	221	65	9	4	23	17	8	52
1.1. Profesionālā neatkarība	72	26	1	0	15	6	2	25
1.2. Pilnvarojums datu vākšanai	3	0	0	0	0	0	0	0
1.3. Konfidencialitātes juridiskie aspekti	2	1	0	1	0	0	0	0
1.4. Koordinēšana	144	38	8	3	8	11	6	27
2. Resursu pietiekamība un izmaksu lietderība	152	47	14	4	4	22	4	29
2.1. Resursi	57	14	5	0	3	2	3	9
2.2. Mācības	22	4	1	0	0	2	0	3
2.3. Izmaksu lietderība	73	29	8	4	1	18	1	17
3. Kvalitāte un metodika	231	60	26	1	2	21	7	33
3.1. Kvalitātes saistības	102	33	17	1	1	10	3	15
3.2. Metodika un konfidencialitātes aizsardzība	46	9	2	0	0	3	2	7
3.3. Rezultātu kvalitāte un lietotāju mijiedarbība	83	18	7	0	1	8	2	11
4. Sloga samazināšana un administratīvie dati	85	23	4	4	7	4	4	15
4.1. Sloga samazināšana	28	5	0	3	0	1	2	2

Klasifikācija	Visas darbības	Līdz 31.12.2018. nepabeigtās darbības	Pabeigta	Slēgta	Īstenošana atkarīga no citiem apstākļiem	Īstenošana kavējas	Pastāvīga darbība	Līdz 31.12.2019. nepabeigtās darbības
4.2. Administratīvie dati	57	18	4	1	7	3	2	13
5. Objektivitāte un izplatīšana	221	43	11	5	3	15	6	27
5.1. Objektivitāte	46	6	3	1	1	0	1	2
5.2. Izplatīšana: pieejamība un skaidrība	123	25	4	3	1	11	4	18
5.3. Mikrodatu izplatīšana	52	12	4	1	1	4	1	7
Pavisam kopā	910	237	64	18	39	79	29	155

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

VIII pielikums. Valstu statistikas sistēmu aptvērums profesionālizvērtēšanas trešajā kārtā

Valsts	Kopējais CVI skaits	Profesionālizvērtēšanai atlasītās CVI
Austrija	7	Federālā klimata aizsardzības, vides, enerģētikas, mobilitātes, inovācijas un tehnoloģiju ministrija (<i>BMK</i>)
		Lauksaimniecības, reģionu un tūrisma federālā ministrija (<i>BMLRT</i>)
		<i>Umweltbundesamt</i> – Austrijas Vides aģentūra (<i>UBA</i>)
		<i>Energie-Control Austria</i> (<i>E-Control</i>)
Bulgārija	10	Lauksaimniecības un reģionālās politikas ģenerāldirektorāta Lauksaimniecības statistikas nodaļa (Lauksaimniecības, pārtikas un mežsaimniecības ministrija)
		Nacionālā sociālā nodrošinājuma institūta Apdrošināšanas un īstermiņa pabalstu direktorāta Analīzes, plānošanas un prognozēšanas direktorāts un Darbspēju un nelaimes gadījumu medicīniskās ekspertīzes departaments
		Vides un ūdens ministrijas Vides izpildaģentūras Vides uzraudzības un novērtēšanas direktorāts
Beļģija	15	Iekšlietu federālais publiskais dienests (FPD)
		Ekonomikas FPD, MVU, pašnodarbinātie un enerģētika – Enerģētikas FPD
		Valsts grāmatvedības institūts
		<i>Vlaamse Statistische Autoriteit</i> (Flandrijas reģiona statistikas iestāde)
Dānija	15	Dānijas Imigrācijas dienests
		Dānijas Enerģētikas aģentūra
		Dānijas Vides aizsardzības aģentūra
Igaunija	1	---
Somija	6	Somijas muiža
		Somijas Dabas resursu institūts
		Valsts veselības un labklājības institūts
		Somijas Imigrācijas dienests
Francija	12	Statistikas un prognožu analīzes departaments (Lauksaimniecības un pārtikas ministrija)
		Datu un statistikas pētījumu departaments (Ekoloģiskās pārejas ministrija)
		Pētniecības, pētījumu, novērtēšanas un statistikas direktorāts (Solidaritātes un veselības ministrija, Ekonomikas, finanšu un atveseļošanas ministrija un Darba, nodarbinātības un ekonomiskās iekļaušanas ministrija)
Vācija	30	Federālais lauksaimniecības un pārtikas birojs

Valsts	Kopējais CVI skaits	Profesionālizvērtēšanai atlasītās CVI
		Federālā nodarbinātības aģentūra
		Federālo zemju statistikas biroji (kopā 14)
Grieķija	10	Vides un enerģētikas ministrija
		Lauku attīstības un pārtikas ministrija
		Valsts Dokumentācijas centrs (EKT)
Īrija	15	Vides aizsardzības aģentūra (EPA)
		Tieslietu departaments (DoJ)
		Veselības departaments (DoH)
Itālija	13	Ekoloģiskās pārkārtošanās ministrija (MITE)
		Veselības ministrija
		Itālijas Vides aizsardzības un pētniecības institūts (ISPRA)
		Energopakalpojumu operators (GSE)
Lietuva	8	Vides aizsardzības aģentūra
		Higiēnas institūts
		Valsts uzņēmums: Lauksaimniecības informācijas un lauku uzņēmējdarbības centrs
Luksemburga	11	Sociālā nodrošinājuma ģenerālinspektorāts – <i>Inspection générale de la sécurité sociale (IGSS)</i>
		Lauku ekonomikas departaments – <i>Service d'économie rurale (SER)</i>
		Veselības direktorāts – <i>Direction de la Santé</i>
Malta	1	Veselības informācijas un pētniecības direktorāts
Nīderlande	-	---
Norvēģija	8	Norvēģijas Zivsaimniecības direktorāts
		Norvēģijas Imigrācijas direktorāts (UDI)
		Norvēģijas Bioekonomikas pētniecības institūts (NIBIO)
		Norvēģijas Sabiedrības veselības institūts (FHI)
Polija	11	Lauksaimniecības un lauku attīstības ministrija
		Tieslietu ministrija
		Finanšu ministrija
Portugāle	5	Izglītības ministrijas un Zinātnes, tehnoloģijas un augstākās izglītības ministrijas Izglītības un zinātniskās statistikas ģenerāldirektorāts (DGEEC)
		Vides un klimata pārmaiņu ministrijas Enerģētikas un ģeoloģijas ģenerāldirektorāts (DGEG)
		Tieslietu ministrijas Tieslietu politikas ģenerāldirektorāts (DGPI)
		Jūrlietu ministrijas Dabas resursu, jūras resursu un drošības dienestu ģenerāldirektorāts (DGRM)

Valsts	Kopējais CVI skaits	Profesionālizvērtēšanai atlasītās CVI
		Darba, solidaritātes un sociālā nodrošinājuma ministrijas Stratēģiskās plānošanas departaments (<i>GEP</i>)
Spānija	17	Lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas ministrijas Analīzes, koordinācijas un statistikas ģenerālais apakšdirektorāts (Lauksaimniecības, zivsaimniecības un pārtikas sekretariāta pārvaldībā)
		Transporta, mobilitātes un pilsētprogrammas ministrijas Ekonomikas pētījumu un statistikas ģenerālais apakšdirektorāts (Ekonomikas plānošanas un budžeta ģenerāldirektorāts; Transporta, mobilitātes un pilsētprogrammas apakšsekretariāts)
		Ekoloģiskās pārkārtošanās un demogrāfisko problēmu ministrijas Prognožu, stratēģijas un enerģētikas noteikumu ģenerālais apakšdirektorāts (Enerģētikas politikas un raktuvju ģenerāldirektorāts; Enerģētikas valsts sekretariāts)
Zviedrija	20	Zviedrijas Valsts izglītības aģentūra
		Zviedrijas Valsts finanšu uzraudzības iestāde
		Zviedrijas Migrācijas aģentūra
		Zviedrijas Sabiedrības veselības aģentūra

Avots: Eurostat tīmekļa vietne:

- a) Par Eiropas statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu atbildīgo VSI un CVI saraksts, kā norādījušas dalībvalstis (atjaunināts 2021. gada 12. oktobrī);
- b) To CVI saraksts [pēdējais atjauninājums 2022. gada maijā], kas piedalās 2021.–2023. gada profesionālizvērtēšanas trešajā kārtā.

NB! Informācija par CVI, kas piedalās Horvātijas, Kipras, Čehijas, Ungārijas, Islandes, Latvijas, Lihtenšteinas, Rumānijas, Slovākijas, Slovēnijas un Šveices valsts statistikas sistēmu profesionālizvērtēšanā, būs pieejama 2022. gada novembrī.

Saīsinājumi

CVI: cita valsts iestāde

DSA: darbaspēka apsekojums

EBTA: Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija

ECB: Eiropas Centrālā banka

ECDC: Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs

EMPL ĢD: Komisijas Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts

ESAO: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ESP: Eiropas Statistikas programma

ESS: Eiropas Statistikas sistēma

GROW ĢD: Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU ģenerāldirektorāts

MVU: mazie un vidējie uzņēmumi

PVO: Pasaules Veselības organizācija

SANTE ĢD: Komisijas Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāts

SDO: Starptautiskā Darba organizācija

USS: uzņēmējdarbības strukturālā statistika

VSI: valsts statistikas iestāde

Glosārijs

Anormāla mirstība: visu cēloņu izraisīto nāves gadījumu skaits, ko mēra krīzes laikā un kas pārsniedz “normālos” apstākļos novērojamo nāves gadījumu skaitu.

Bezdarbnieks: persona vecumā no 15 vai 16 līdz 74 gadiem, kas atsauces nedēļā ir bez darba, nākamo divu nedēļu laikā var sākt strādāt (vai ir jau atradusi darbu, ko uzsāks nākamo trīs mēnešu laikā) un kādu laiku iepriekšējo četru nedēļu laikā ir aktīvi meklējusi darbu.

Dati: kvalitatīvo vai kvantitatīvo lielumu vērtību kopums, piemēram, fakti vai mērījumi, no kuriem var iegūt informāciju.

Datu iztrūkums: konkrētam mērķim nepieciešamo datu nepieejamība.

Galvenais snieguma rādītājs: skaitļos izsakāms rādītājs, kas parāda sniegumu attiecībā pret galvenajiem mērķiem.

Institucionāls statistikas lietotājs: valsts vai starptautiska organizācija, piemēram, valdība vai valsts centrālā banka, vai ES iestāde, struktūra vai departaments.

Mazie un vidējie uzņēmumi: lieluma definīcija, ko attiecinā uz uzņēmumiem un citām organizācijām atkarībā no tajos nodarbināto darbinieku skaita un noteiktiem finanšu kritērijiem. Mazi uzņēmumi ir tādi, kuros strādā mazāk par 50 darbiniekiem un kopējais apgrozījums vai balance nepārsniedz 10 miljonus EUR. Vidēji uzņēmumi ir tādi, kuros strādā mazāk par 250 darbiniekiem un kopējais apgrozījums nepārsniedz 50 miljonus EUR vai kopējā balance nepārsniedz 43 miljonus EUR.

Metadati: dati, kas definē un apraksta citus datus.

Mikrodati: dati par atsevišķu personu, mājsaimniecību, uzņēmumu vai organizāciju.

Nāves cēlonis: slimība vai ievainojums, kas ierosināja ar slimību saistītu notikumu secību un tieši izraisīja nāvi, vai negadījuma vai vardarbības apstākļi, kas izraisīja letālu ievainojumu.

Objektivitāte: princips, saskaņā ar kuru statistiku izstrādā, sagatavo un izplata neitrālā veidā un kas nosaka, ka pret visiem tās lietotājiem ir nodrošināta vienlīdzīga attieksme.

Pilsoniskā sabiedrība: no valdības un uzņēmumiem nošķirta sabiedrības daļa, ko veido apvienības un citi grupējumi, kuri pārstāv kopīgas intereses publiskajā telpā.

Relatīvā standartklūda: aplēses statistiskās precizitātes mērījums. Mazāka relatīvā standartklūda norāda uz uzticamākiem rezultātiem, bet lielāka – uz mazāk uzticamiem rezultātiem.

Saslimstība: slimības stāvoklis.

Standartizēts mirstības rādītājs: iedzīvotāju mirstības rādītājs, kas koriģēts atbilstoši standarta sadalījumam pēc vecuma, lai uzlabotu salīdzināmību laika gaitā un starp dažādām kopienām.

Veselības datu uzskaites sistēma: standarta ekonomikas sistēma veselības pārskatiem ESS valstīs. Tajā izmanto grāmatvedības noteikumus, kas ir metodoloģiski saderīgi ar nacionālo kontu sistēmu, nolūkā izveidot visaptverošus, konsekventus un starptautiski salīdzināmus kontus, kas atbilst lietotāju galvenajām vajadzībām.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=62590>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=62590>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa Mihaila Kozlova vadītā IV apakšpalāta, kuras pārziņā ir to izdevumu jomu revīzija, kas attiecas uz tirgu regulējumu un konkurētspējīgu ekonomiku. Revīziju vadīja ERP locekle *Ildikó Gáll-Pelcz*, atbalstu sniedza locekļa biroja vadītāja *Claudia Kinga Bara* locekļa biroja atašejs *Zsolt Varga*, atbildīgā vadītāja *Sabine Hiernaux-Fritsch*, darbuzdevuma vadītājs *Athanasios Koustoulidis*, revidenti *Maria Isabel Quintela* un *Ezio Guglielmi*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Thomas Everett*.

Ildikó GÁLL-PELCZ

Claudia Kinga Bara

Zsolt Varga

Athanasios Koustoulidis

*Maria Isabel
Quintela*

Thomas Everett

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2022

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem:

2. attēls – ikonas: šie attēli ir izstrādāti, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus. © *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978-92-847-9031-9	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/226	QJ-AB-22-023-LV-N
HTML	ISBN 978-92-847-9062-3	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/324063	QJ-AB-22-023-LV-Q

Eiropas statistika ir sabiedriska labums, kam ir būtiska nozīme, jo tā palīdz politikas veidotājiem, uzņēmumiem un iedzīvotājiem pieņemt uz pierādījumiem balstītus lēmumus. 2012. gadā mēs publicējām īpašo ziņojumu par Eiropas statistikas kvalitāti, bet 2016. gadā mēs konstatējām, ka dažas uzlabošanas darbības nebija pilnībā īstenotas. Šajā revīzijā mēs pārbaudījām, vai Komisija nodrošina augstas kvalitātes Eiropas statistiku, un secinājām, ka tā ieinteresētajām personām kopumā ir pietiekami kvalitatīva. Tomēr esam konstatējuši vairākas nepilnības, kas vēl jānovērš. Mēs sniedzam vairākus ieteikumus, kā uzlabot Eiropas statistikas kvalitāti, tostarp labāk apmierināt lietotāju vajadzības, ES finansējumu prioritāri piešķirt inovatīviem projektiem, uzlabot Eiropas statistikas kvalitātes novērtējumu un pārskatīt pašreizējo praksi attiecībā uz privilģētu piekļuvi statistikai.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors